

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

**יישום סעיפי החלטת ממשלה מס' 2225
בדבר הסרת חסמים בתעסוקת עולים
בעלי מקצוע בתחום הבריאות**

**מוגש לוועדת העבודה הרווחה והבריאות
ולוועדת העלייה, הקליטה והתפוצות**

ז' כסלו תשע"ו
19 נובמבר 2015

כתיבה: פלורה קוך דבידוביץ'
אישור: שלי לוי, ראשת צוות

הכנסת, מרכז המחקר והמידע
קריית בן-גוריון, ירושלים 91950
טל': 02 - 6408240/1
פקס: 02 - 6496103
www.knesset.gov.il/mmm

תמצית

מסמך זה נכתב לקראת דיון משותף של ועדת העבודה, הרווחה והבריאות ושל ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות של הכנסת והוא עוסק ביישום סעיפי החלטת ממשלה מס' 2225 מה-23 בנובמבר 2014 לעניין הסרת חסמים בתעסוקת עולים בעלי מקצועות בתחום הבריאות.

להלן הממצאים המרכזיים העולים מן המסמך:

- בהתאם לחוקי העבודה בישראל, בעלי מקצועות רבים, ובהם בעלי מקצועות בתחום הבריאות, מחויבים לקבל הסמכה או רישיון על מנת לעסוק במקצוע זה בישראל. האגף לרישוי מקצועות רפואיים במשרד הבריאות הוא הגוף האחראי ליישום מדיניות המשרד בתחום רישוי והכרה במעמד המקצועי של העוסקים במקצועות הבריאות;
- על-פי רשימת המקצועות המופיעה באתר האינטרנט של משרד הבריאות **מקצועות הבריאות המצריכים רישוי בישראל כיום הם: רפואה כללית, רפואת שיניים, רוקחות, עוזרי רוקחים, אופטומטריה ואורתופטיקה, היפנוזה, גנטיקה קלינית, עובדי מעבדה רפואית, קלינאות תקשורת, דיאטנות, פיזיותרפיה, ריפוי בעיסוק, טכנאות שיניים, שיננות, סיעוד ופסיכולוגיה.** בוגרי מקצועות הבריאות בחו"ל המבקשים לקבל רישיון לעסוק במקצועם בישראל, נדרשים להציג אישורים המעידים על השכלתם בתחום הרלוונטי, ובחלק מהמקצועות גם לעמוד בבחינת רישוי ממשלתית;
- **בין השנים 2012-2015 עלו לישראל 1,594 עולים שהצהירו כי הם בעלי מקצועות בתחום הבריאות, שהם כ-3.2% מכלל העולים שעלו בתקופה זו (49,137).** מקצועות הבריאות המרכזיים בקרב העולים שהגיעו לישראל בין השנים 2012-2015 הם: **רפואה (34%), פסיכולוגיה (18%), סיעוד (כ-13% הם אחים/אחיות מוסמכים/מוסמכות ו-7% הן אחים/אחיות מעשיים/יות), רפואת שיניים (8%) ופסיכולוגיה קלינית (4%). המדינות המרכזיות מהן עלו בעלי מקצועות הבריאות בשנים 2012-2015 הן רוסיה (29%), אוקראינה (26%), ארה"ב (9%) וצרפת (7%);**
- מרכז המחקר והמידע של הכנסת פנה למשרד הבריאות לקבלת נתונים על שיעור העולים העומדים בהצלחה בבחינות הרישוי במקצועות הבריאות השונים. משרד הבריאות העביר אלינו נתונים על שיעור העומדים בהצלחה בבחינות הרישוי בהתפלגות לפי מקום סיום הלימודים – חו"ל או ישראל. כלומר, נתוני משרד הבריאות כוללים בתוכם לא רק עולים בוגרי מקצועות הבריאות בחו"ל, אלא גם ישראלים שלמדו במוסדות להשכלה גבוהה בחו"ל. מנתונים אלה לא ניתן להעריך מהו מספרם של העולים מכלל הנבחנים בוגרי חו"ל, אך הם מאפשרים ללמוד על שיעורי הצלחה של בוגרי חו"ל, ובתוך כך עולים, בהשוואה לבוגרי ישראל;
- מנתוני משרד הבריאות על שיעור העומדים בהצלחה בבחינות הרישוי בשמונה מקצועות בריאות (רופאים, אופטומטריה, תזונה-דיאטנות, ריפוי בעיסוק, עובדי מעבדה רפואית, פיזיותרפיה, קלינאות תקשורת, וטכנאות שיניים) בהתפלגות לפי מקום סיום הלימודים – חו"ל או ישראל. עולה כי באופן כללי, שיעור העומדים בהצלחה בבחינת הרישוי הממשלתית מקרב הנבחנים בוגרי חו"ל נמוך יחסית לשיעורם בקרב נבחנים בוגרי ישראל, כדלקמן:

- **רפואה:** בין השנים 2012-2014, שיעור הנבחנים מקרב בוגרי חו"ל שעמדו בהצלחה בבחינה לקראת סטאז' היה 36.5%-38.93% ואילו שיעור הנבחנים שעמדו בהצלחה בבחינות הרישוי היה 32.36% 29.83%. לשם השוואה, בשנים 2007-2009 כרבע מהנבחנים בוגרי חו"ל עמדו בהצלחה בבחינה לקראת הסטאז' וכ-15% מהנבחנים עמדו בהצלחה בבחינת הרישוי;
- **אופטומטריה:** שיעורם של העומדים בהצלחה מקרב בוגרי חו"ל בבחינת הרישוי הממשלתית העיונית בין השנים 2012-2014 עלה מ-5.26% ל-43.4%. לעומת זאת, בקרב הנבחנים בוגרי ישראל עמד שיעור זה על בין 45.23% ל-84.2%. שיעורם של העומדים בהצלחה במבחן המעשי בתקופה זו מקרב בוגרי חו"ל ירד מ-33.3% ל-20%. השיעור הנמוך ביותר של העומדים בבחינה המעשית בהצלחה בקרב בוגרי ישראל היה בשנת 2014 ועמד על 59%;
- **תזונה דיאטנות:** בקרב נבחנים בוגרי חו"ל, השיעור הנמוך ביותר של העומדים בהצלחה בבחינת הרישוי בין השנים 2012-2014 היה בשנת 2012 ועמד על כ-10%, כלומר כ-90% מהנבחנים נכשלו בה. שיעור העומדים בבחינה זו בהצלחה עלה בשנים 2013-2014 ועמד על 30.6% ו-33.4% בהתאמה. בקרב בוגרי ישראל שיעור העומדים בהצלחה בבחינה זו בשנים אלה נע בין 76.7% לכ-93%;
- **ריפוי בעיסוק:** בעוד ששיעור העומדים בהצלחה בבחינה מקרב בוגרי חו"ל עלה בין השנים 2013-2012 מ-33.7% ל-55.5%, בשנת 2014 הוא ירד ועמד על 36.5% בלבד. שיעור העומדים בהצלחה בבחינה מקרב בוגרי ישראל בשנים אלה היה גבוה משמעותית משיעורם בקרב בוגרי חו"ל, והוא נע בין כ-91% בשנת 2012 ל-72.1% בשנת 2014;
- **עובדי מעבדה רפואית אקדמאי:** שיעור העומדים בהצלחה בבחינה העיונית הממשלתית מקרב נבחנים בוגרי חו"ל עמד בשנים 2012-2013 על 55.6% ו-40% בהתאמה. לעומתם, שיעור העומדים בהצלחה בבחינה האמורה בקרב נבחנים בוגרי ישראל בשנים האמורות היה גבוה בכפי שניים ועמד על 99.5% וכ-89% בהתאמה;
- **פיזיותרפיה:** בין השנים 2012-2014 עלה שיעור העומדים בהצלחה בבחינה הממשלתית מקרב נבחנים בוגרי חו"ל מ-16% ל-31%. עם זאת, שיעורם עדיין נמוך פי 2.6-4.5 משיעור העומדים בהצלחה בקרב נבחנים בוגרי ישראל;
- **קלינאות תקשורת:** בין השנים 2012-2014 חלה ירידה משמעותית בשיעור העומדים בהצלחה בבחינה הממשלתית מקרב הנבחנים בוגרי חו"ל מ-66.5% ל-19.7%. זאת, לעומת שיעור יחסית יציב של העומדים בהצלחה בבחינה האמורה מקרב הנבחנים בוגרי ישראל (97%-98%);
- **רוקחות:** בין השנים 2012-2014 עמד שיעורם של העומדים בהצלחה בבחינת הרישוי הממשלתית מקרב בוגרי חו"ל על בין 44.1% בשנת 2013 ל-22.6% בשנת 2012. על הישגיהם של נבחנים בוגרי ישראל ניתן ללמוד רק בנוגע לשנת 2014, בה עמדו בהצלחה בבחינה האמורה כ-95% מקרב הנבחנים;
- **עוזרי רוקחים:** משרד הבריאות העביר אלינו נתונים חלקיים על הישגיהם של נבחנים בוגרי חו"ל במבחן העיוני במקצוע עוזרי רוקחים, ולפיהם בשנת 2013 ניגשו לבחינה 7 בוגרי חו"ל, כ-57% מתוכם עמדו בה בהצלחה;

- **טכנאות שיניים בדרגת מעשי:** בשנת 2012 נבחנו 7 בוגרי חו"ל בבחינה העיונית, כ-86% עמדו בה בהצלחה.

- מהנתונים שהובאו לעיל עולה כי באופן כללי שיעורי ההצלחה בקרב נבחנים בוגרי חו"ל בבחינות הרישוי הממשלתיות במקצועות הבריאות השונים עדיין נמוכים ובחלק מהמקרים אף נמוכים משמעותית ביחס לשיעורי ההצלחה בקרב הנבחנים בוגרי ישראל. לדברי מועצת ארגוני העולים, בחינת הרישוי הממשלתית מהווה חסם מרכזי בהליך הרישוי של עולים בעלי מקצועות בריאות בישראל.

▪ ביוני 2014 התקבלה **החלטת ממשלה מס' 1737** לעניין הסרת חסמים בתעסוקת עולים בישראל, במסגרתה הוטל על צוות בראשות מנכ"ל המשרד לקליטת העלייה ובהשתתפות מנכ"ל משרד הכלכלה, נציג משרד ראש הממשלה, נציב שירות המדינה, הממונה על התקציבים במשרד האוצר ומשנה ליועץ המשפטי לממשלה, לגבש בתוך כ-60 יום, כלומר עד לאוגוסט 2014, המלצות להסרת חסמים הנוגעים לתעסוקת עולים בישראל, לרבות במקצועות הבריאות. המלצות הוועדה באו לידי ביטוי בהחלטת **ממשלה מס' 2225** מיום ה-23 בנובמבר 2014 בה הוחלט הן על צעדים כוללניים שעל כל המשרדים המעורבים בנושא לנקוט (נציבות שירות המדינה, משרד החינוך, משרד הבריאות, משרד הכלכלה, משרד העלייה והקליטה) והן על צעדים הרלוונטיים לעבודת כל אחד מהמשרדים ;

▪ בחלקו השני של המסמך יפורטו כל סעיפי החלטת הממשלה מס' 2225 הנוגעים למשרד הבריאות ולמשרד העלייה והקליטה בניסיון לבחון מהן הפעולות בהן נקטו המשרדים ומהן הפעולות שבכוונתם לנקוט בהן. מידע זה עשוי להוות בסיס לדיון בוועדות הכנסת בשאלת מידת יישומה של החלטת הממשלה בנושא זה.

מבוא

מסמך זה נכתב לקראת דיון משותף של ועדת העבודה, הרווחה והבריאות ושל ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות של הכנסת והוא עוסק ביישום סעיפי החלטת ממשלה מס' 2225 מה-23 בנובמבר 2014 לעניין **הסרת חסמים בתעסוקת עולים בעלי מקצועות בתחום הבריאות.**

עידוד העלייה וקליטתם המוצלחת של העולים הם מהאתגרים השונים העומדים בפני החברה הישראלית. קליטה מוצלחת של העולה תלויה בהשתלבותו במישורי חיים רבים, ואחד המרכזיים שבהם הוא בתחום התעסוקה. תעסוקה חשובה הן כאפשרות להגשמה עצמית של האדם, והן כבסיס להתבססותו הכלכלית, אך מעבר לכך, היא משפיעה על ממדים אחרים רבים של הקליטה, כמו יצירת קשרים חברתיים, תחושת השתייכות ותחושת המשכיות הנובעת מיכולתו להמשיך בקריירה שבה עסק בארץ המוצא. מעבר לנקודת מבטו של הפרט יש גם את הראייה הכלל-חברתית כאשר השתלבות יעילה בתעסוקה היא אחת הדרכים למקסם את התרומה של העולה להתפתחות הכלכלית-חברתית של ישראל.¹

בהתאם לחוקי העבודה בישראל, בעלי מקצועות רבים, ובהם בעלי מקצועות בתחום הבריאות, מחויבים לקבל הסמכה או רישיון על מנת לעסוק במקצוע זה בישראל. לשם כך, בחלק מהמקרים, יש לעמוד בהצלחה בבחינות רישוי עיוניות ו/או מעשיות, שמטרתן לבחון את מידת ההתאמה של הידע והניסיון של

¹ מאירס-ג'וינט-מכון ברוקדייל, המשרד לקליטת העלייה, המרכז לחקר קליטת עלייה, [דפוסי השתלבות בתעסוקה של עולים חדשים בגילאי 22-64](#), יהודית קינג, אברהם וולדה-צדיק, ספטמבר 2006.

העולה החדש לדרישות המקצועיות בישראל. לסוגיית הרישוי של בעלי מקצועות הבריאות יש שלושה היבטים מרכזיים: הראשון, החובה להבטיח כי העולים בעלי המקצועות בתחום הבריאות המבקשים לעסוק במקצועם בישראל עומדים ברמה המקצועית הנדרשת; השני, הצורך להקל את תהליך הקליטה וההשתלבות של העולים בחברה הישראלית בכלל ובשוק העבודה בפרט; השלישי, הרצון לעודד את עלייתם של בעלי מקצועות רפואיים, ובתוכם רופאים, ושילובם במערכת הבריאות הישראלית כחלק מהתמודדות עם המחסור הקיים בתחומים מסוימים, כגון המחסור ברופאים.²

האגף לרישוי מקצועות רפואיים במשרד הבריאות הוא הגוף האחראי ליישום מדיניות המשרד בתחום רישוי והכרה במעמד המקצועי של העוסקים במקצועות הבריאות.³ על-פי רשימת המקצועות המופיעה באתר האינטרנט של משרד הבריאות, **מקצועות הבריאות המצריכים רישוי בישראל כיום הם: רפואה כללית, רפואת שיניים, רוקחות, עוזרי רוקחים, אופטומטריה ואורטופטיקה, היפנוזה, גנטיקה קלינית, עובדי מעבדה רפואית, קלינאות תקשורת, דיאטנות, פיזיותרפיה, ריפוי בעיסוק, טכנאות שיניים, שיננות, סיעוד ופסיכולוגיה.**⁴

בוגרי מקצועות הבריאות בחו"ל המעוניינים להמשיך בעיסוקם בישראל נדרשים להגיש לאגף לרישוי מקצועות רפואיים במשרד הבריאות מסמכים שונים, כתלות במקצוע, המעידים, בין היתר, על סיום לימודיהם במקצוע הבריאות בו הם מעוניינים לעסוק; דיפלומה; רישיון עיסוק במקצוע מהמדינה בה הבוגר למד ו/או עסק; אישורי עבודה רשמיים מהמוסדות הרפואיים המתאימים וכו'. לאחר קבלת מסמכי הבקשה ומילוי טפסי הבקשה הנדרשים נבדקת מידת השקילות של התואר שניתן לפונה בחו"ל לדרישות הלימודים לתואר זה במוסדות הלימוד בישראל. נציין כי הגף להערכת תארים אקדמיים מחו"ל במשרד החינוך הינו הגוף המוסמך במדינת ישראל להעריך תארים אקדמיים של בוגרי מוסדות להשכלה גבוהה מארצות זרות, וזאת בהשוואה לתארים האקדמיים המקבילים במוסדות ישראליים.⁵ בנוסף, במקצועות בהם קיימת חובה לעבור בחינת רישוי ממשלתית, על עולים בעלי מקצוע בתחום הבריאות לעמוד בהן בהצלחה על מנת לקבל רישיון לעסוק במקצועם בישראל.

אל ועדת העבודה, הרווחה והבריאות ואל ועדת העלייה והקליטה של הכנסת הגיעו במהלך השנים פניות של עולים חדשים בעלי מקצוע בתחום הבריאות שהלינו על הקשיים בהליך הרישוי, ובתוך כך על קשיים בתקופת ההכנה לבחינת הרישוי ועם בחינת הרישוי עצמה.⁶

במסמך זה נבחן את אופן יישום סעיפי החלטת ממשלה מס' 2225 מה-23 בנובמבר 2014 שביקשה להסיר חסמים בתעסוקת עולים בכלל ובתוך כך עולים בעלי מקצוע בתחום הבריאות. לשם כך **בחלק הראשון של המסמך** נציג נתונים על מספר העולים בעלי מקצוע בתחום הבריאות שעלו לישראל בשנים האחרונות וכן נתונים על שיעור ההצלחה של בוגרי מקצועות הבריאות השונים שלמדו בחו"ל בבחינות הרישוי הממשלתיות בישראל. **בחלק השני** של המסמך נפרט את אופן יישום סעיפי החלטת הממשלה מס' 2225 מיום ה-23 בנובמבר 2014 לעניין הסרת חסמים בתעסוקת עולים בעלי מקצוע בתחום הבריאות.

---

² משרד הבריאות, [הוועדה לחינוך מערכת הבריאות הציבורית בישראל בראשות שרת הבריאות יעל גרמן](#), 25 ביוני 2014, להרחבה, ראו: פלורה קוד דבידוביץ, [סוגיות מרכזיות בתחום הבריאות שדונו בכנסת התשע-עשרה](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 21 במאי 2015.

³ משרד הבריאות, [אגף לרישוי מקצועות רפואיים](#), כניסה: 3 בנובמבר 2015.

⁴ משרד הבריאות, [רישוי מקצועות הרפואה והבריאות](#), כניסה: 3 בנובמבר 2015.

⁵ משרד החינוך, קשרי חוץ, אונסקו ותפקידים מיוחדים, [הערכת תארים אקדמיים מחו"ל](#), כניסה: 4 בנובמבר 2015.

⁶ להרחבה, ראו פרוטוקולי ועדת העלייה, הקליטה והתפוצה של הכנסת בנושא [בחינת רישוי לעולים בעלי מקצועות שונים](#), 11 במאי 2004; [רישוי מקצועות רפואיים לעולים](#), 21 ביולי 2010; [קשיים ברישוי מקצועות רפואיים לעולים](#), 5 בינואר 2011; [רישוי מקצועות רפואיים לעולים](#), 27 במאי 2013.

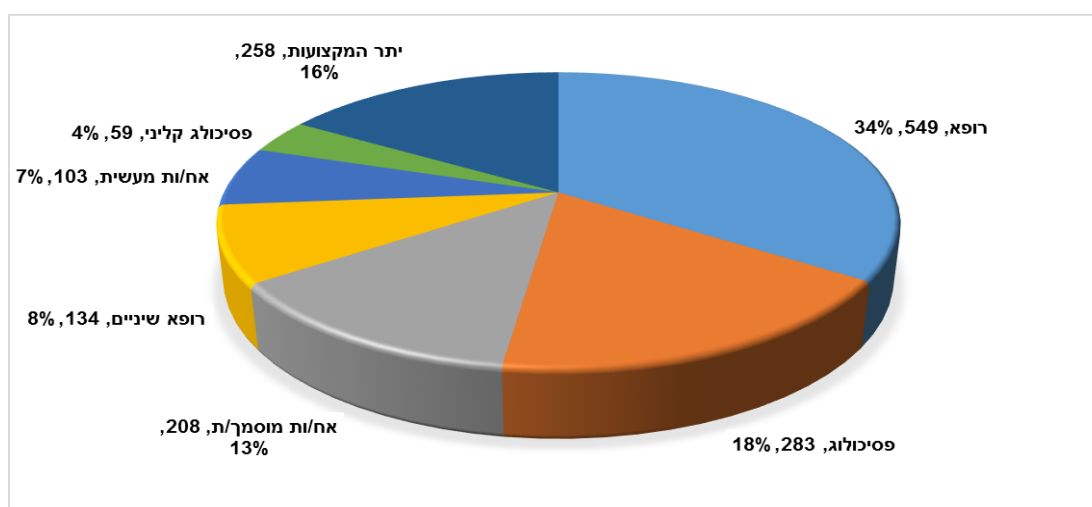

1. מספר בעלי מקצוע בתחום הבריאות שעלו לישראל בשנים 2012-2015

מנתוני משרד העלייה והקליטה שהועברו במענה לפנייתנו עולה, כי בין השנים 2012-2015 עלו לישראל 1,594 עולים שהצהירו כי הם בעלי מקצוע בתחום הבריאות, שהם כ-3.2% מכלל העולים שעלו בתקופה זו (49,137).⁷

נציין כי ברשימת בעלי מקצועות הבריאות שהועברו לידינו על-ידי משרד העלייה והקליטה ישנה קטגוריה של "רופאים" ובנוסף לה רשימה של רופאים בתחומים מסוימים, כגון: רופא ילדים, רופא מנתח, לצד רופא תרפיה ורופא תזונה. במסמך זה תחת ההגדרה "רופא" כללנו את כל העולים שהצהירו כי הם רופאים, בין אם צוין תחום ההתמחות שלהם, ובין אם לאו. להלן תרשים ובו פילוח מספר העולים בעלי מקצוע בתחום הבריאות לפי מקצועות עיקריים:⁸

תרשים מס' 1: התפלגות העולים בעלי מקצוע בתחום הבריאות לפי מקצועות עיקריים, 2012-2015⁹

ניתן לראות כי מקצועות הבריאות המרכזיים בקרב העולים שהגיעו לישראל בין השנים 2012-2015 הם רפואה (34%), פסיכולוגיה (18%), סיעוד (כ-13% הם אחים/אחיות מוסמכים/מוסמכות ו-7% הם אחים/יות מעשים/מעשיות), רפואת שיניים (8%) ופסיכולוגיה קלינית (4%). יתר בעלי מקצועות הבריאות¹⁰ מהווים כ-16% מכללי בעלי מקצועות הבריאות שעלו בתקופה האמורה.

להלן נציג תרשים ובו פילוח העולים בעלי מקצועות הבריאות לפי ארץ מוצא:

⁷ עיבוד מרכז המחקר והמידע של הכנסת לנתוני משרד העלייה והקליטה שהועברו על-ידי קלאודיה כץ, מנהלת אגף א' לתעסוקה, משרד העלייה והקליטה, מכתב, 11 באוקטובר 2015.

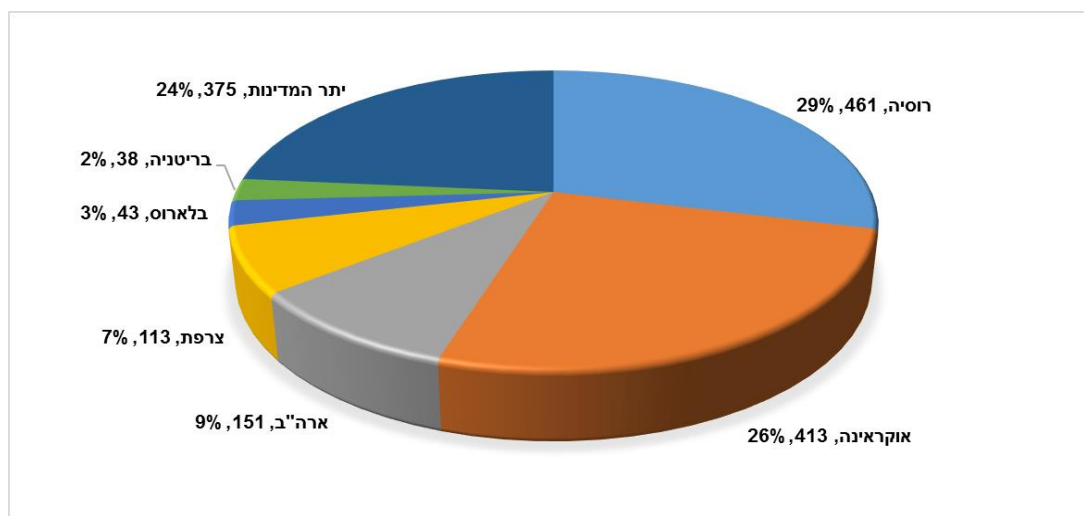
⁸ כאמור, המקצוע "רופא" כולל את כל העולים שהצהירו כי הם רופאים וכן את אלה שהצהירו כי הם רופאים בתחומים מסוימים. התחומים עליהם הצהירו העולים הם: אונקולוגיה, אורולוגיה, אנדוקרינולוגיה, אף אוזן גרון, אפידמיולוגיה, רפואת ילדים, מנתחים, מרדמים, נויורולוגיה, גניקולוגיה, סניטצייה והגינה, ספורט, עיניים, רפואה פנימית, פסיכיאטריה, רדיולוגיה, תזונה ותרפיה.

⁹ עיבוד מרכז המחקר והמידע של הכנסת לנתוני משרד העלייה והקליטה שהועברו על-ידי קלאודיה כץ, מנהלת אגף א' לתעסוקה, משרד העלייה והקליטה, מכתב, 11 באוקטובר 2015.

¹⁰ יתר המקצועות הם: גנטיקה מולקולרית, אופטומטריה, דיאטנים, טכנאי שיניים, "מרפא שיניים", עובד מעבדה כימית, עובדי מעבדה רפואית, פיזיותרפיסט, קלינאי תקשורת, קרימינולוגיה קלינית, רוקח, רוקח פרמקולוג, שיננית.

תרשים מס' 2: התפלגות העולים בעלי מקצוע בתחום הבריאות לפי ארץ מוצא, 2012-2015¹¹

ניתן לראות שהמדינות המרכזיות מהן עלו בעלי מקצוע בתחום הבריאות בשנים 2012-2015 הן רוסיה (29%), אוקראינה (26%), ארצה"ב (9%) וצרפת (7%).

2. נתונים על שיעורי העמידה בבחינות הרישוי הממשלתיות במקצועות הבריאות

בוגרי מקצועות הבריאות בחו"ל המבקשים לקבל רישיון לעסוק במקצועם בישראל, נדרשים להציג אישורים המעידים על השכלתם בתחום הרלוונטי, ובחלק מהמקצועות גם לעמוד בבחינת רישוי ממשלתית. כפי שצוין במבוא, הקושי המרכזי עליו הלינו העולים הוא הקושי לעמוד בבחינת הרישוי הממשלתית, ולכן בפרק זה ביקשנו להציג נתונים על שיעור העולים העומדים בהצלחה בבחינות הרישוי במקצועות הבריאות השונים.

לשם כך פנה מרכז המחקר והמידע של הכנסת למשרד הבריאות לקבלת נתונים. משרד הבריאות העביר אלינו נתונים על שיעור העומדים בהצלחה בבחינות הרישוי במקצועות הבריאות השונים **בהתפלגות לפי מקום סיום הלימודים – חו"ל או ישראל**. כלומר, נתוני משרד הבריאות כוללים בתוכם לא רק עולים בוגרי מקצועות הבריאות בחו"ל, אלא גם ישראלים שלמדו במוסדות להשכלה גבוהה בחו"ל ונדרשים גם הם לעבור את בחינות הרישוי הממשלתיות בישראל, ועל-כן לא ניתן להעריך מהו מספרם של העולים מכלל ה**נבחנים בוגרי חו"ל**. עם זאת, נתונים אלה מאפשרים ללמוד על שיעורי ההצלחה של בוגרי חו"ל, ובתוך כך עולים, בהשוואה לבוגרי ישראל.

נציין כי, באשר לחלק מהמקצועות משרד הבריאות העביר אלינו נתונים חלקיים בלבד. בנוסף, המשרד לא העביר לידנו נתונים על בוגרי חו"ל שנבחנו בבחינה הממשלתית בישראל במקצועות רפואת שיניים, גנטיקה קלינית – יעוץ גנטי וטכנאי שיניים בדרגת מומחה. עוד נציין כי מנתוני משרד הבריאות שהועברו לידנו על מקצוע הפסיכולוגיה ומקצועות טכנולוגים אלקטרו-פיסיולוגים לא ניתן היה ללמוד על שיעורי ההצלחה בבחינה מקרב בוגרי חו"ל וישראל ולכן הם אינם מוצגים בפרק זה.

להלן נציג את שיעור העומדים בהצלחה בבחינות הרישוי במקצועות האלה: **רפואה, אופטומטריה, תזונה-דיאטנות, ריפוי בעיסוק, עובדי מעבדה רפואית, פיזיותרפיה, קלינאות תקשורת וטכנאות שיניים**.

¹¹ ש.ם.

רופאים

על-פי [פקודת הרופאים \[נוסח חדש\], התשל"ז-1976](#), אחד התנאים לקבלת רישיון ישראלי לעיסוק ברפואה בישראל הוא עמידה בבחינות. בתקנות הרופאים (תנאים למתן פטור מחובת בחינה), התשמ"ח-1988 נקבע כי מי שרכש את השכלתו הרפואית במדינה שהמועצה המדעית מכירה בתוארי המומחה המוענקים בה ללא בחינת התמחות, פטור מחובת בחינת רישוי. המדינות שהמועצה המדעית מכירה בתוארי המומחה המוענקים בהן ללא בחינות התמחות הן ארה"ב, קנדה, אוסטרליה, ניו-זילנד, צרפת, בריטניה ודרום-אפריקה, ועל-כן בוגרי לימודי רפואה במדינות אלה פטורים מחובת בחינת רישוי.¹² לשאלתנו האם מאז קיומם של הדיונים הקודמים בנושא זה בכנסת בחן משרד הבריאות את רשימת המדינות שלעולים מהן ניתן פטור מבחינת הרישוי לרופאים בישראל השיב המשרד כי "בשלב זה משרד הבריאות אינו מוצא לנכון לשנות את רשימת המדינות המקנות פטור מהבחינה הממשלתית ברפואה".¹³

על-פי התקנות האמורות גם רופא מחו"ל שמתקיים בו אחד מהתנאים האלה פטור מחובת בחינה: רופא שהוכר בידי המועצה המדעית כזכאי לתעודת מומחה; רופא שעסק ברפואה בחו"ל ברישיון חמש שנים לפחות, והמועצה המדעית קבעה כי הוא פטור מבחינת שלב א' למומחיות בתחום כלשהו וכי לשם קבלת תעודת המומחה הוא נדרש לגשת לבחינות שלב ב' בלבד; רופא שעסק ברפואה קלינית בחו"ל 14 שנים לפחות והופקה עבורו הרשאה לתקופת "הסתכלות" על-ידי האגף לרישוי מקצועות רפואיים במשרד הבריאות.¹⁴ להלן נציג את נתוני המועצה המדעית של ההסתדרות הרפואית בישראל על הנבחנים בוגרי חו"ל בבחינות הרישוי ברפואה בין השנים 2012-2014.¹⁵ נציין כי בחינות אלה מיועדות אך ורק לבוגרי חו"ל.

טבלה מס' 1: נתונים על נבחנים בוגרי חו"ל ברפואה, 2012-2014¹⁶

שנה	סה"כ נבחנים בבחינה לקראת סטאז'	נכשלו	עברו	סה"כ הניגשים לבחינות רישוי	נכשלו	עברו
2012	1,362	865	497	305	214	91
		63.5%	36.5%		70.14%	29.83%
2013	1,273	789	484	262	181	81
		61.98%	38.02%		69.09%	30.91%
2014	1,333	814	519	275	186	89
		61.07%	38.93%		67.64%	32.36%

מן הטבלה עולה כי בין השנים 2012-2014 שיעור הנבחנים שעמדו בהצלחה בבחינה לקראת סטאז' (בוגר לימודי רפואה בחו"ל נדרש להשלים תקופת סטאז' במוסד רפואי מוכר בישראל ולשם כך הוא חייב לעמוד

¹² משרד הבריאות, רפואה כללית, כניסה: 18 בנובמבר 2015; שלי לוי, [בחינת הרישוי הממשלתית לעיסוק ברפואה כללית לרופאים עולים ולבוגרי רפואה בחוץ לארץ](#), מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 19 בינואר 2010.

¹³ מירי כהן, מנהלת תחום בכיר שירותי הצלה וע"ר, משרד הבריאות, מכתב, 10 בנובמבר 2015.

¹⁴ שם.

¹⁵ קרן לוי, ועדת הבחינות, המועצה המדעית, ההסתדרות הרפואית בישראל, 11 בנובמבר 2015; הועבר על-ידי ורדה אלפיה, מרכז בכיר (החלטות ממשלה), משרד הבריאות, מכתב, 12 בנובמבר 2015.

¹⁶ שם.

בבחינה לקראת הסטאז'י¹⁷ היה 36.5%-38.93% ואילו שיעור הנבחנים שעמדו בהצלחה בבחינות הרישוי היה 29.83%-32.36% בהתאמה. בין השנים 2012-2014 ישנה עלייה קלה בשיעור העומדים בהצלחה בבחינה לקראת הסטאז' ובבחינת הרישוי מקרב בוגרי לימודי רפואה בחו"ל. לשם השוואה, מנתוני משרד הבריאות אודות שיעורי העומדים בהצלחה בבחינת לקראת הסטאז' ובבחינת הרישוי שנמסרו למרכז המחקר והמידע של הכנסת בשנת 2009 עולה כי בשנים 2007-2009 כרבע מהנבחנים עמדו בהצלחה בבחינה לקראת הסטאז' וכ-15% מהנבחנים עמדו בהצלחה בבחינת הרישוי.¹⁸

אופטומטריה

חוק העיסוק באופטומטריה-התשנ"א, 1991 קובע כי כל המבקשים לקבל רישיון לעסוק באופטומטריה בישראל חייבים לעמוד בהצלחה בבחינות הרישוי הממשלתיות במקצוע זה הכוללות בחינה עיונית ובחינה מעשית.¹⁹ להלן נציג נתונים על הישגיהם של נבחנים בוגרי חו"ל ונבחנים בוגרי ישראל במבחן העיוני ובמבחן המעשי במקצוע האופטומטריה.

טבלה מס' 2: נתונים על נבחנים בוגרי חו"ל ובוגרי ישראל במקצוע האופטומטריה, 2012-2014

נבחנים בוגרי חו"ל						אופטומטריה
שנה	סה"כ נבחנים בעיוני	נכשלו	עברו	סה"כ נבחנים במעשי	נכשלו	עברו
2012	19	94.73%	5.26%	18	66.6%	33.33%
2013	31	77.4%	22.6%	15	73.3%	26.7%
2014	23	56.5%	43.4%	15	80%	20%
נבחנים בוגרי חו"ל						
שנה	סה"כ נבחנים בעיוני	נכשלו	עברו	סה"כ נבחנים במעשי	נכשלו	עברו
2012	84	54.76%	45.23%	94	39.36%	60.64%
2013	153	19.6%	80.4%	100	28%	72%
2014	133	15.8%	84.2%	56	41%	59%

מנתוני משרד הבריאות על בחינת הרישוי הממשלתית העיונית בין השנים 2012-2014 עולה כי בשנים אלה עלה שיעורם של נבחנים בוגרי חו"ל שעמדו בבחינה בהצלחה מ-5.26% ל-43.4%. לעומתם, בקרב הנבחנים בוגרי ישראל נע שיעור העומדים בהצלחה בבחינה אמורה בין 45.23% ל-84.2%.

באשר לניגשים למבחן המעשי, עולה מנתוני הטבלה לעיל כי בין השנים 2012-2014 חלה ירידה בשיעור העומדים בהצלחה במבחן זה מקרב בוגרי חו"ל מ-33.3% ל-20%, כאשר לשם השוואה, השיעור הנמוך ביותר של העומדים בבחינה בהצלחה בקרב בוגרי ישראל היה בשנת 2014 ועמד על 59% - גבוה בכמעט פי שניים משיעור ההצלחה הגבוה ביותר (33.3%) בקרב בוגרי חו"ל בשנים אלה.

¹⁷ שלי לוי, בחינת הרישוי הממשלתית לעיסוק ברפואה כללית לרופאים עולים ולבוגרי לימודי רפואה בחוץ-לארץ, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 19 בינואר 2010.

¹⁸ שם.

¹⁹ משרד הבריאות, אופטומטריה, כניסה: 18 בנובמבר 2015.

מקצוע התזונה – דיאטנות

על-פי [חוק הסדרת העיסוק במקצועות הבריאות, התשס"ח-2008](#) על מבקשי תעודת מקצוע בתזונה ודיאטנות להיות בעלי השכלה והכשרה מתאימים ולעמוד בהצלחה בבחינה ממשלתית במקצוע זה שהיא בחינה עיונית.²⁰ להלן נציג נתונים על הניגשים למבחן הרישוי העיוני במקצוע התזונה – דיאטנות בשנים 2014-2012.

טבלה מס' 3: נתונים על נבחנים בוגרי חו"ל ובוגרי ישראל במקצוע הדיאטן-תזונאי, 2014-2012

נבחנים בוגרי ישראל			נבחנים בוגרי חו"ל			תזונה- דיאטנות
עברו	נכשלו	סה"כ נבחנים בעיוני	עברו	נכשלו	סה"כ נבחנים בעיוני	שנה
76.7%	23.3%	120	9.5%	90.5%	21	2012
92.8%	7.2%	221	30.6%	69.4%	36	2013
93%	7%	215	33.4%	66.6%	18	2014

מנתוני הטבלה לעיל ניתן לראות כי שיעור נבחנים בוגרי חו"ל העומדים בהצלחה בבחינה העיונית הממשלתית במקצוע התזונה-דיאטנות הנמוך ביותר בין השנים היה בשנת 2012 ועמד על כ-10%, כלומר כ-90% מהנבחנים בשנה זו נכשלו בבחינה. שיעור העומדים בבחינה זו בהצלחה עלה בשנים 2013-2014 ועמד על 30.6% ו-33.4% בהתאמה. באשר לנבחנים בוגרי ישראל, שיעור הנכשלים הגבוה ביותר בבחינה זו היה גם הוא בשנת 2012 (23.3%), אך הוא היה נמוך בכמעט פי ארבעה משיעור הנכשלים בשנה זו מקרב בוגרי חו"ל. נציין, כי גם בקרב בוגרי ישראל חלה עלייה בשיעור העומדים בהצלחה בבחינה הממשלתית בין השנים 2014-2012 מ-76.7% לכ-93%.

ריפוי בעיסוק

על-פי [חוק הסדרת העיסוק במקצועות הבריאות, התשס"ח-2008](#), על מבקשי תעודת מקצוע בריפוי בעיסוק להיות בעלי השכלה והכשרה מתאימים ולעמוד בבחינה ממשלתית, שהיא בחינה עיונית.²¹ להלן נציג נתונים על הישגיהם של נבחנים בוגרי חו"ל ונבחנים בוגרי ישראל במבחן העיוני במקצוע הריפוי בעיסוק בשנים 2014-2012.

טבלה מס' 4: נתונים על נבחנים בוגרי חו"ל ובוגרי ישראל במקצוע הריפוי בעיסוק, 2014-2012

נבחנים בוגרי ישראל			נבחנים בוגרי חו"ל			ריפוי בעיסוק
עברו	נכשלו	סה"כ נבחנים בעיוני	עברו	נכשלו	סה"כ נבחנים בעיוני	שנה
90.9%	9.1%	262	33.7%	66.3%	83	2012
85.6%	14.4%	306	55.5%	44.5%	110	2013
72.1%	27.9%	348	36.5%	63.5%	107	2014

מן הנתונים בטבלה לעיל עולה כי בעוד ששיעור העומדים בהצלחה בבחינה האמורה מקרב בוגרי חו"ל עלה בין השנים 2012-2013 מ-33.7% ל-55.5%, בשנת 2014 הוא ירד ועמד על 36.5% בלבד. שיעור העומדים

²⁰ משרד הבריאות, [תזונה-דיאטנות](#), כניסה: 18 בנובמבר 2015.

²¹ משרד הבריאות, [ריפוי בעיסוק](#), כניסה: 18 בנובמבר 2015.

בהצלחה בבחינה האמורה מקרב בוגרי ישראל בשנים אלה היה גבוה משמעותית משיעורם בקרב בוגרי חו"ל, והוא נע בין כ-91% בשנת 2012 ל-72.1% בשנת 2014.

עובדי מעבדה רפואית

ישנם ארבעה סוגים של תעודות הכרה במעמד של עובדי מעבדה רפואיים המונפקים על-ידי משרד הבריאות, והם: עובד מעבדה רפואי, עובד מעבדה רפואי אקדמאי, עובד מעבדה רפואי בכיר וניהול מעבדה רפואית. על-פי תנאי ההכרה במקצוע המפורטים באתר האינטרנט של משרד הבריאות, חלק מהמבקשים לקבל הכרה במעמדם כעובדי מעבדה רפואיים נדרשים לעמוד בבחינה ממשלתית מתוקף [תקנות בריאות העם \(מעבדות רפואיות\), התשל"ז-1977](#).²² להלן נציג את נתוני משרד הבריאות שהועברו אלינו על הישגי הנבחנים בבחינה הממשלתית העיונית במקצוע עובדי מעבדה רפואית אקדמאי בשנים 2012-2013.

טבלה מס' 5: נתונים על נבחנים בוגרי חו"ל ובוגרי ישראל במקצוע עובד מעבדה רפואי אקדמאי,

2013-2012

נבחנים בוגרי ישראל			נבחנים בוגרי חו"ל			עובד מעבדה רפואי אקדמאי
עברו	נכשלו	סה"כ נבחנים בעיוני	עברו	נכשלו	סה"כ נבחנים בעיוני	שנה
99.5%	0.5%	197	55.6%	44.4%	45	2012
89.9%	10.1%	59	40%	60%	10	2013

שיעור העומדים בהצלחה בבחינה העיונית הממשלתית במקצוע עובד מעבדה רפואי אקדמאי מקרב נבחנים בוגרי חו"ל עמד בשנים 2012-2013 על 55.6% ו-40% בהתאמה. לעומתם, שיעור העומדים בהצלחה בבחינה האמורה בקרב נבחנים בוגרי ישראל בשנים האמורות היה גבוה בכפי שניים.

משרד הבריאות העביר לידנו נתונים חלקיים על הישגיהם של נבחנים בוגרי חו"ל ונבחנים בוגרי ישראל בבחינה הממשלתית במקצוע **עובד מעבדה רפואי ועובד מעבדה בכיר**: מנתוני משרד הבריאות שהועברו באשר לעובדי מעבדה רפואית, ניתן ללמוד רק כי בשנת 2012 ניגשו לבחינה העיונית חמישה בוגרי חו"ל, מהם 3 נכשלו (60%). מנתוני המשרד עולה כי בשנת 2013 נכשלו בבחינה זו 4 בוגרי חו"ל, אולם המשרד לא מסר את מספר הנבחנים בשנה זו. באשר לעובדי מעבדה רפואית בכיר, מנתוני משרד הבריאות לשנת 2013, עולה כי היו שני נבחנים בוגרי לימודים בחו"ל – אחד עמד בה בהצלחה ואחד נכשל.

פיזיותרפיה

על-פי [חוק הסדרת העיסוק במקצועות הבריאות, התשס"ח-2008](#), אחד התנאים לקבלת תעודת מקצוע בפיזיותרפיה, הוא עמידה בבחינה ממשלתית, שהיא בחינה עיונית.²³ להלן נציג נתונים על הישגיהם של נבחנים בוגרי חו"ל ונבחנים בוגרי ישראל במבחן העיוני במקצוע הפיזיותרפיה.

²² משרד הבריאות, [עובדי מעבדה רפואית](#), כניסה: 18 בנובמבר 2015.

²³ משרד הבריאות, [פיזיותרפיה](#), כניסה: 18 בנובמבר 2015.

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

טבלה מס' 6: נתונים על נבחנים בוגרי חו"ל ובוגרי ישראל במקצוע הפיזיותרפיה, 2012-2014

נבחנים בוגרי ישראל			נבחנים בוגרי חו"ל			פיזיותרפיה
עברו	נכשלו	סה"כ נבחנים בעיוני	עברו	נכשלו	סה"כ נבחנים בעיוני	שנה
71.6%	28.4%	253	16%	84%	312	2012
83.1%	16.9%	295	30.4%	69.6%	362	2013
84.4%	15.6%	300	31.8%	68.2%	311	2014

בין השנים 2012-2014 ניכרת עלייה בשיעור העומדים בהצלחה בבחינה הממשלתית מקרב נבחנים בוגרי חו"ל ושיעורם עלה מ-16% לכ-32%. עם זאת, שיעור העומדים בהצלחה בקרב נבחנים אלה עדיין נמוך פי 2.6-4.5 משיעור העומדים בהצלחה בקרב נבחנים בוגרי ישראל.

קלינאות תקשורת

על-פי [חוק הסדרת העיסוק במקצועות הבריאות, התשס"ח-2008](#), על המבקש לקבל תעודת קלינאי תקשורת בישראל לעמוד, בין היתר, בבחינה ממשלתית (עיונית) במקצוע זה.²⁴ להלן נציג נתונים על הישגיהם של נבחנים בוגרי חו"ל ונבחנים בוגרי ישראל במבחן העיוני במקצוע קלינאי תקשורת בשנים 2012-2014.

טבלה מס' 7: נתונים על נבחנים בוגרי חו"ל ובוגרי ישראל במקצוע קלינאות תקשורת, 2012-2014

נבחנים בוגרי ישראל			נבחנים בוגרי חו"ל			קלינאות תקשורת
עברו	נכשלו	סה"כ נבחנים בעיוני	עברו	נכשלו	סה"כ נבחנים בעיוני	שנה
96.93%	3.07%	228	66.5%	33.5%	149	2012
98.1%	1.9%	264	32.7%	67.3%	101	2013
97.4%	2.6%	267	19.7%	80.3%	142	2014

בין השנים 2012-2014 חלה ירידה משמעותית בשיעור העומדים בהצלחה בבחינה הממשלתית מקרב הנבחנים בוגרי חו"ל מ-66.5% ל-19.7%. זאת, לעומת שיעור יחסית יציב של העומדים בהצלחה בבחינה האמורה מקרב הנבחנים בוגרי ישראל שעמד בשנים האמורות על כ-97%-98%.

רוקחות

[פקודת הרוקחים \[נוסח חדש\], התשמ"א-1981](#) קובעת כי על המבקשים לקבל רישיון לעסוק ברוקחות בישראל, בין היתר, לעמוד בהצלחה בבחינת רישוי ממשלתית במקצוע זה. להלן נציג נתונים על הישגיהם של נבחנים בוגרי חו"ל ונבחנים בוגרי ישראל במבחן העיוני במקצוע הרוקחות.

²⁴ משרד הבריאות, [קלינאות תקשורת](#), כניסה: 18 בנובמבר 2015.

טבלה מס' 8 : נתונים על נבחנים בוגרי חו"ל ובוגרי ישראל במקצוע הרוקחות, 2012-2014

נבחנים בוגרי ישראל			נבחנים בוגרי חו"ל			רוקחות
עברו	נכשלו	סה"כ נבחנים בעיוני	עברו	נכשלו	סה"כ נבחנים בעיוני	שנה
לא צוין	לא צוין	לא צוין	22.6%	77.4%	491	2012
לא צוין	לא צוין	לא צוין	44.1%	55.9%	399	2013
95.3%	4.7%	126	38.1%	61.9%	218	2014

בין השנים 2012-2014 עמד שיעורם של העומדים בהצלחה בבחינת הרישוי הממשלתית ברוקחות מקרב בוגרי חו"ל על בין 44.1% בשנת 2013 ל- 22.6% בשנת 2012. נציין כי מנתוני משרד הבריאות שהועברו לידינו על הישגיהם של נבחנים בוגרי ישראל ניתן ללמוד רק על שנת 2014, בה עמדו בהצלחה בבחינה האמורה כ-95% מקרב הנבחנים.

עוזרי רוקחים

[פקודת הרוקחים \[נוסח חדש\], התשמ"א-1981](#) קובעת כי על המבקשים לקבל רישיון לעסוק במקצוע זה בישראל נדרשים, בין היתר, לעמוד בהצלחה בבחינת רישוי ממשלתית.²⁵ משרד הבריאות העביר אלינו נתונים חלקיים על הישגיהם של נבחנים בוגרי חו"ל במבחן העיוני במקצוע עוזרי רוקחים, ולפיהם בשנת 2013 ניגשו לבחינה 7 בוגרי חו"ל, כ-57% מתוכם עמדו בה בהצלחה.

טכנאות שיניים

קיימות ארבע דרגות של טכנאות שיניים, והן: מעשי, מוסמך, אומן ומומחה. על-פי תקנות [רופאי השיניים \(הגדרת תחום עבודתם של טכנאי השיניים והסדרתה\)](#), התשמ"ו-1986, טכנאי שיניים בדרגת מוסמך נדרש לעמוד בבחינה עיונית ומעשית. מנתוני משרד הבריאות עולה כי מספר בוגרי חו"ל שניגשו לבחינה העיונית לטכנאות שיניים בדרגת מוסמך בשנים 2012-2014 קטן מאוד - 2-3 נבחנים בשנה.²⁶

באשר למקצוע טכנאות שיניים בדרגת מעשי, עולה מנתוני משרד הבריאות שהועברו לידינו על שנת 2012, כי בשנה זו נבחנו 7 בוגרי חו"ל בבחינה העיונית, כ-86% עמדו בה הצלחה.

*

לסיכום פרק זה, מהנתונים שהובאו לעיל עולה כי באופן כללי שיעורי ההצלחה בקרב נבחנים בוגרי חו"ל בבחינות הרישוי הממשלתיות במקצועות הבריאות השונים עדיין נמוכים ובחלק מהמקרים אף נמוכים משמעותית ביחס לשיעורי ההצלחה בקרב הנבחנים בוגרי ישראל. לדברי מועצת ארגוני העולים, בחינת הרישוי הממשלתית מהווה חסם מרכזי בהליך הרישוי של עולים בעלי מקצועות בריאות בישראל.²⁷

²⁵ משרד הבריאות, [עוזרי רוקחים](#), כניסה: 18 בנובמבר 2015. נציין כי סעיף 5ב לפקודת הרוקחים קובעת כי "בעל תעודת עוזר רוקח מחוץ לארץ שהכיר בה המנהל [מנכ"ל משרד הבריאות] פטור מן התנאים שבפסקאות (4) ו-(5) לסעיף קטן (א)" ובהם עמידה בבחינה.

²⁶ משרד הבריאות, [טכנאות שיניים](#), כניסה: 18 בנובמבר 2015.

²⁷ אסתר בלום, מועצת ארגוני העולים בישראל, מכתב, 17 בספטמבר 2015.

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

3. סיוע משרדי הממשלה לעולים בהכנה לבחינת הרישוי הממשלתית במקצועות הבריאות

לנוכח הטענות המועלות באשר להיותה של בחינת הרישוי במקצועות הבריאות השונים חסם מרכזי בפני עולים פנינו אל משרד העלייה והקליטה ואת משרד הבריאות כדי ללמוד על הסיוע שהם מציעים לעולים בעלי מקצועות הבריאות בהכנה לבחינות הרישוי בישראל.

במשרד העלייה והקליטה ציינו כי המשרד מפעיל מערך סיוע במהלך הליך קבלת הרישיון לעיסוק במקצוע מסוים בישראל, הכולל, הן סיוע הניתן בארץ המוצא של העולה באמצעות מערכת בין-משרדית המאפשרת למועמדי עלייה להגיש בקשה לקבלת רישוי עוד בהיותם בחו"ל בשפת האם, והן סיוע הניתן לעולה עם הגיעו לישראל. סיוע זה כולל: "הדרכת עולים בהגשת מסמכים לתרגום נוטריוני ולמשרדים ייעודיים; הפעלה ומימון קורסי עברית מתקדמת לבעלי מקצועות הרישוי; הפעלה ומימון קורסי הכנה לרישוי; מימון אגרות בחינה, הוצאות נסיעות ודמי קיום בזמן הקורס; מימון סטאז/התמחות/הסתכלות לבעלי מקצועות רישוי לצורך השלמת הרישוי; מימון שכר ראשון לכניסה לעבודה לאחר קבלת רישיון בארץ".²⁸

מעיון באתר האינטרנט של משרד העלייה והקליטה עולה כי המשרד משתתף בארגון ומימון קורסי הכנה לבחינות רישוי לעולים במקצועות הבריאות הבאים: רופאים, רופאי שיניים, רוקחים ואחיות. כך למשל קורסי הכנה לרישוי עבור רופאים מתקיימים פעמיים בשנה לקראת מועדי בחינות הרישוי הממשלתיות של משרד הבריאות. כל קורס מתמקד בלימוד טרמינולוגיה רפואית ובלימודים מקצועיים בתחום הרפואה, ומתקיים באחד מבתי החולים בארץ. משך הקורס שישה חודשים ובסיומו ניגשים המשתתפים למבחן פנימי כאשר אלו המקבלים ציון 70 ומעלה מקבלים ציון מגן של 10 נקודות המתווספות לציון במבחן הרישוי הממשלתי. קורס זה ממומן על-ידי אגף התעסוקה במשרד העלייה והקליטה ובמהלכו מקבלים המשתתפים הזכאים לכך סיוע בדמי קיום ונסיעות על-פי נהלי המשרד.²⁹

לדברי משרד העלייה והקליטה "סיוע המשרד בתחום הרישוי מסייע בידי העולים לקבל רישיון עיסוק במקצועם בארץ. אין לנו ספק שבהעדר סיוע המשרד בהליך הרישוי אחוז המצליחים לקבל רישיון ולהיכנס לעבודה במקצועם בארץ היה נמוך באופן משמעותי. יודגש, כי הסיוע כרוך בהוצאות כספיות משמעותיות, וללא הסיוע של המשרד מספר לא מבוטל של עולים לא היה יכול לעמוד בהן. יתר על כן, חלק מהקורסים אינם בנמצא בשוק הפרטי, ומשרד העלייה והקליטה מארגן זאת באופן ייחודי כמענה לצורכי העולים".³⁰

שאלנו את משרד העלייה והקליטה האם הוא בחן האם וכיצד סיוע זה משפר את סיכויי העולים בעלי מקצועות הבריאות לעמוד בהצלחה במבחני הרישוי. משרד העלייה והקליטה השיב כי אגף א' לתעסוקה במשרד בוחן באופן מדגמי את אחוזי הצלחת העולים בוגרי קורסי ההכנה למבחני הרישוי.³¹ המשרד הציג בפנינו חלק מהנתונים על אחוזי הצלחת העולים בוגרי קורסי ההכנה במבחן הרישוי לפיהם 95% מקרב הרופאים, 80% מקרב רופאי השיניים ו-80% מקרב הרוקחים שהשתתפו בקורסי הכנה למבחני הרישוי, בהתאם למקצועותיהם, עברו את מבחני הרישוי בהצלחה.³² המשרד לא העביר לידינו נתונים על מספר המשתתפים בקורסי ההכנה על בסיסם הציג שיעורים אלה.

²⁸ קלאודיה כץ, מנהלת אגף א' לתעסוקה, משרד העלייה והקליטה, מכתב, 11 באוקטובר 2015.

²⁹ משרד העלייה והקליטה, [קורסי רישוי והסמכת](#), כניסה: 8 בנובמבר 2015.

³⁰ קלאודיה כץ, מנהלת אגף א' לתעסוקה, משרד העלייה והקליטה, מכתב, 11 באוקטובר 2015.

³¹ שם.

³² רויטל בן ברוך, יועצת מנכ"ל, משרד העלייה, הקליטה והתפוצות, מכתבים, 15 בנובמבר 2015; 17 בנובמבר 2015.

פנינו גם למשרד הבריאות בשאלה האם משרד הבריאות סבור כי יש בקורסי ההכנה כדי לשפר את סיכוייהם של העולים הניגשים לבחינות הרישוי הממשלתיות לעמוד בהן בהצלחה, שכן קורסי ההכנה לבחינת הרישוי הממשלתית מוכרים על-ידי משרד הבריאות ועומדים בקריטריונים שהוא קבע.³³ משרד הבריאות השיב כי "קורסים אלה מסייעים רבות למשתתפים בהם, בהכנה טובה יותר לבחינה. אחוז העוברים את הבחינה בקרב רופאים שהשתתפו בקורסי ההכנה ועמדו בהם בהצלחה גבוה משמעותית משל אלה שאינם משתתפים בהם".³⁴ משרד הבריאות לא הציג בפנינו נתונים בהקשר זה.

*

בחלקו השני של המסמך נציג את הפעולות שהוטלו על משרד העלייה והקליטה ועל משרד הבריאות בהחלטת ממשלה מס' 2225 לעניין הסרת חסמים בתעסוקת עולים בישראל מיום ה-23 בנובמבר 2014 ואת הפעולות בהן נקטו המשרדים ליישומן.

4. החלטה הממשלה לעניין הסרת חסמים בתעסוקת עולים בישראל

ביוני 2014 התקבלה [החלטת ממשלה מס' 1737](#) לעניין **הסרת חסמים בתעסוקת עולים בישראל** במטרה "לקדם את שילובם של העולים בתעסוקה בישראל ובכך לשפר את קליטת העולים בישראל, לעודד את העלייה לישראל ולשפר את פוטנציאל הצמיחה של כלל המשק".³⁵ במסגרת החלטת הממשלה האמורה הוטל על צוות בראשות מנכ"ל המשרד לקליטת העלייה ובהשתתפות מנכ"ל משרד הכלכלה, נציג משרד ראש הממשלה, נציב שירות המדינה, הממונה על התקציבים במשרד האוצר ומשנה ליועץ המשפטי לממשלה, לגבש בתוך כ-60 יום, כלומר עד לאוגוסט 2014, המלצות להסרת חסמים הנוגעים לתעסוקת עולים בישראל, לרבות נושאי רישוי במקצועות שונים, הכרה בניסיון מקצועי הנצבר בחו"ל וכן בעניין שילוב עולים בשירות המדינה.

במשרד העלייה והקליטה ציינו כי הוועדה האמורה התכנסה לראשונה ביולי 2014 כאשר לכך קדמה, בין היתר, סדרת התייעצויות שערך משרד העלייה והקליטה עם ארגוני עולים העוסקים בתעסוקה, לצורך מיפוי הצרכים והחסמים שהעולים נתקלים בהם בהליך הרישוי. לדברי משרד העלייה והקליטה, לעבודת הוועדה היו שותפים גם נציגי משרד הבריאות ומשרד החינוך, ובמסגרת עבודת הוועדה, הוקמו תתי-צוותים שהעלו לדיון נושאים שונים שעניינם חסמים בתעסוקת עולים וגובשו המלצות להסרתם.³⁶ במשרד העלייה והקליטה ציינו כי "המלצות הוועדה כולן, ובכלל זה גם מקצועות הבריאות, באות לידי ביטוי ומופיעות [בהחלטת ממשלה מס' 2225](#) מיום ה-23 בנובמבר 2014"³⁷, בה הוחלט הן על צעדים כוללניים שעל כל המשרדים המעורבים בנושא לנקוט (נציבות שירות המדינה, משרד החינוך, משרד הבריאות, משרד הכלכלה, משרד העלייה והקליטה) והן על צעדים הרלוונטיים לעבודת כל אחד מהמשרדים. **נציין כי למרות בקשתנו, דוח ההמלצות המקורי לא הועבר לידינו.**

³³ מירי כהן, מנהלת תחום בכיר שירותי הצלה וע"ר, משרד הבריאות, מכתב, 10 בנובמבר 2015; קלאודיה כץ, מנהלת אגף א' לתעסוקה, משרד העלייה והקליטה, 11 באוקטובר 2015.

³⁴ שם.

³⁵ משרד ראש הממשלה, [החלטת ממשלה מס' 1737](#), 22 ביוני 2014.

³⁶ קלאודיה כץ, מנהלת אגף א' לתעסוקה, משרד העלייה והקליטה, מכתב, 11 באוקטובר 2015.

³⁷ שם.

בפרק זה נציג תחילה את המלצות הצוות בראשות מנכ"ל משרד העלייה והקליטה, לגיבוש המלצות להסרת חסמים הנוגעים לתעסוקת עולים בישראל שאומצו במסגרת החלטת ממשלה מס' 2225 האמורה לעיל ולאחר מכן נציג את הפעולות הרלוונטיות לתחום עיסוקם של משרד הבריאות ומשרד העלייה והקליטה שהוטלו עליהם במסגרת החלטת הממשלה האמורה.

באשר להמלצות להסרת חסמים לתעסוקת עולים בישראל, הוחלט במסגרת החלטת הממשלה לאמץ את המלצות הצוות כדלקמן:

להגדיר ולפרסם באתרי האינטרנט של כל אחד מהמשרדים האמורים את כל התנאים ואת רשימת המסמכים הנדרשים לקבלת רישוי מקצועי בישראל בכל תחום שבאחריות המשרד המדובר, לרבות פרטי האחראים ואנשי הקשר מטעם כל משרד על קבלת הבקשות, וכן את שלבי בדיקת הבקשות ודרכי הבירור אודות הטיפול בהן (סעיף 1א').

להנגיש את המידע הנוגע לרישוי מקצועי בשפות הנדרשות לעולים (אנגלית, צרפתית, רוסית וספרדית), לרבות תרגום החלק הרלוונטי באתר האינטרנט, הפקת חוברות הדרכה להגשת בקשות רישוי ותרגום טפסי הבקשות (סעיף 1ב').

במשרד העלייה והקליטה ציינו כי המשרד הקים אתר אינטרנט ייעודי בשפות שונות ובו מפורטים הליכי הרישוי הנדרשים למקצועות הרישוי בהתאמה לדרישות בישראל, וכן פרטי ההתקשרות למשרדי הממשלה האחראים.³⁸ נציין, כי מעיון באתר האינטרנט של משרד העלייה והקליטה עולה כי המידע המוצג בו מופיע בחמש שפות: עברית, אנגלית, רוסית, צרפתית וספרדית והוא מפרט את התחנות השונות בהליך הרישוי שעל המבקש רישיון לעבור. הטקסט, בשפות השונות, מכיל קישורים לאתרי האינטרנט במשרדים הרלוונטיים להליך קבלת הרישוי (כגון משרד החינוך ומשרד הבריאות) המתורגמים גם הם לשפה בה החל הקורא את החיפוש. לדברי משרד העלייה והקליטה, "המידע הנוגע לרישוי מקצועי בשפות הנדרשות לעולים, לרבות תרגום החלק הרלוונטי באתר האינטרנט, הונגש כנדרש".³⁹ עוד ציינו במשרד כי הופקו חוברות הדרכה להגשת בקשות רישוי והן מופצות באופן מקוון, כדי לאפשר עדכון שוטף בהתאם לשינויים החלים מעת לעת. באשר לטופסי הבקשות לרישוי, טפסים אלה תורגמו ומפורסמים במערכת הממוחשבת שהוקמה על-ידי ממשל זמין בשיתוף משרד העלייה והקליטה, משרד הבריאות, משרד החינוך ומשרד הכלכלה.⁴⁰

במשרד הבריאות ציינו כי באתר האינטרנט של המשרד ניתן למצוא מידע על הליכי רישוי מקצועות הבריאות באופן מפורט, לרבות מסמכים הנדרשים לשם קבלת הרישיון, וכי אתר האינטרנט מתורגם מזה זמן רב לשפות: אנגלית, ערבית, ספרדית, רוסית וצרפתית וניתן למצוא בו מידע על הליכי רישוי מקצועות הבריאות, לרבות המסמכים הנדרשים שיש להציג כדי לקבל רישיון.⁴¹ מעיון באתר האינטרנט של משרד הבריאות עולה כי קיים מידע על דרישות הרישוי השונות לגבי כל אחד מהמקצועות המוצג גם הוא בשפות עברית, אנגלית, רוסית, צרפתית וספרדית. משרד הבריאות מסר כי "המשרד פועל לטייב את המידע עוד יותר ולהנגישו בצורה ידידותית באמצעות אתר האינטרנט".⁴²

³⁸ קלאודיה כץ, מנהלת אגף אי' לתעסוקה, משרד העלייה והקליטה, מכתב, 11 באוקטובר 2015.

³⁹ שם.

⁴⁰ שם.

⁴¹ מירי כהן, מנהלת תחום בכיר שירותי הצלה וע"ר, משרד הבריאות, מכתב, 10 בנובמבר 2015.

⁴² שם.

משרד הבריאות מסר עוד כי המוקד הטלפוני "קול הבריאות" נותן מענה לעולים וכן ניתן לשלוח דואר אלקטרוני לאגף לרישוי מקצועות בריאות בכל שאלה. עם זאת, במועצת ארגוני העולים בישראל ציינו בפנינו כי מוקדני "קול הבריאות" אינם בקיאים בתהליך הכרת התארים ואף במקרים מסוימים מוסרים מידע שגוי.⁴³

לאפשר למועמדי עלייה בעלי מקצועות רישוי להגיש טרם עלייתם לישראל בקשות מקוונות לבדיקת מסמכים לקבלת אישור עקרוני או פירוט דרישות לצורך השלמת הליך הרישוי בישראל (סעיף ג1).

לדברי **משרד העלייה והקליטה** הוא פעל בשיתוף משרדי הבריאות, החינוך והכלכלה לשם הקמת מערכת בין משרדית המאפשרת לבעלי מקצועות מוסדרים להתחיל את ההליך המנהלי של בדיקת וקבלת אישור עקרוני לקראת רישוי בטרם העלייה לישראל. מעיוננו בדברי ההסבר למשתמש במערכת הממוחשבת שעלתה לאוויר נכתב כי המערכת אכן מאפשרת לבעלי מקצועות מוסדרים להתחיל את ההליך המנהלי עוד בטרם עלייתם לארץ. עוד נכתב כי: "למען הסר ספק, בדיקת הזכאות האמורה הינה **עקרונית בלבד לעניין האפשרות לעבור הליך רישוי בישראל והיא לא מחליפה את הליך הבדיקה שיתבצע בישראל לאחר העלייה. לאחר העלייה לישראל והצגת תעודת עולה/זהות, יוכל מי שקיבל אישור עקרוני כאמור להתחיל הליך רישוי כנדרש**" [הדגשה לא במקור].⁴⁴ במסגרת מילוי הטופס נדרש הפונה לספק פרטים אישיים, פרטים על כתובת מגוריו בעת מילוי הטופס, מקצועו ומספר שנות ניסיון במקצוע וכן מסמכים ואישור נוספים אותם ניתן לטעון לטופס.⁴⁵

במועצת ארגוני העולים בישראל ציינו כי הקמת המערכת הממוחשבת מהווה צעד חשוב וחיוני מאוד עבור מועמדי העלייה אשר יוכלו באופן זה להתכונן מראש בכל הקשור להליך ההכרה בתארים שלהם בישראל. עם זאת, הדגישו בארגון כי מערכת זו מיועדת למועמדי עלייה בלבד, וכי על העולים החדשים הנמצאים כבר בארץ לפנות ישירות לגורמים הרלוונטיים לעניינם בישראל.⁴⁶

בהתייחסו להחלטה לאפשר למועמדי עלייה בעלי מקצועות רישוי להגיש טרם עלייתם בקשות מקוונות לבדיקת מסמכים לקבלת אישור עקרוני או פירוט דרישות לצורך השלמת הליך הרישוי בישראל מסר **משרד הבריאות** כי הוא "סבור שניתן לשפר עוד יותר את תהליך הרישום טרום עלייה באמצעות הגשה, אימות ותרגום מסמכים בקונסוליות הישראליות בחו"ל וכבר כעת האגף לרישוי מקצועות הבריאות מאשר מסמכים אשר מקוריותם אומתו על-ידי קונסול ישראל בחו"ל. עוד סבור משרד הבריאות כי "רתימת משרד החוץ לכך תאפשר להשלים חלקים גדולים ממסלול הרישוי עוד בטרם העלייה לישראל ולהזיל עבור עולים החדשים את העלויות הכרוכות בהליך הרישוי (כגון אימות המסמכים בידי נוטריון)."⁴⁷

⁴³ אסתר בלום, מועצת ארגוני העולים בישראל, מכתב, 17 בספטמבר 2015.

⁴⁴ שירות הטפסים הלאומי, משרד העלייה והקליטה, משרד הבריאות, משרד הכלכלה, משרד החינוך, [הגשת מסמכים לטובת אישור עקרוני להשלמת הליך רישוי בישראל](#), כניסה: 5 בנובמבר 2015.

⁴⁵ שם.

⁴⁶ אסתר בלום, מועצת ארגוני העולים בישראל, מכתב, 17 בספטמבר 2015.

⁴⁷ מירי כהן, מנהלת תחום בכיר שירותי הצלה וע"ר, משרד הבריאות, מכתב, 10 בנובמבר 2015.

לאפשר הגשת בקשות לרישוי באופן מקוון דרך האינטרנט (סעיף 1ד').

לדברי **משרד העלייה והקליטה**, בהתאם לאמור בהחלטת הממשלה, הגשת הבקשות לרישוי מתבצעת כיום באופן מקוון באמצעות האינטרנט.⁴⁸ לעומת זאת, **במשרד הבריאות** ציינו כי "תחום זה מצוי בתהליך מתקדם, והוא בוצע עבור רופאים. בימים הקרובים יבוצע לגבי רוקחות ובהמשך לגבי שאר מקצועות הבריאות".⁴⁹

לקבוע נוהל מחייב בכל הנוגע למועדי הטיפול בבקשות לרישוי מקצועי ולמתן מענה (סעיף 1ה').

במשרד העלייה והקליטה ציינו כי הנוהל האמור נקבע ותורגם.⁵⁰ **משרד הבריאות** לא השיב לשאלה האם פעל לקביעת הנוהל האמור ורק באשר לפניית הציבור ציין כי "האגף לרישוי מקצועות הבריאות מחויב כבר כיום, בהתאם לנהלי משרד הבריאות, במתן מענה לפניית הציבור תוך 30 יום".⁵¹

*

כאמור, נוסף על הצעדים האלה הוחלט במסגרת החלטת הממשלה האמורה לעיל כי כל אחד מן המשרדים יבצע צעדים נוספים המצויים בתחום סמכותו. ראשית נפרט את הצעדים שהוטלו במסגרת החלטת הממשלה (מס' 2225) על משרד הבריאות ונציג את הפעולות שבהן נקט המשרד ונוקט כיום ליישומן ולאחר מכן נציג את הצעדים שהוטלו על משרד העלייה והקליטה והצעדים שננקטו וננקטים ליישומם.

הוטל על משרד הבריאות לבחון הסדרת הליך של השגה או ערר אליו יוכל לפנות מי שבקשתו לרישוי נדחתה (סעיף 4א').

באתר האינטרנט של המשרד הבריאות צוין כי מנכ"ל משרד הבריאות החליט, באופן ניסיוני, למנות ועדת השגה שתדון בהשגות של רופאים ורופאי שיניים על החלטות האגף לרישוי מקצועות רפואיים. ועדה זו תדון ותגיח את המלצותיה למנכ"ל משרד הבריאות שיכריע בהשגה. ועדה זו אינה מחליפה את האפשרות לפנות לערכאות משפטיות. בסמכותה של ועדת ההשגה לדון במקרים הבאים בלבד: כאשר נטען שההחלטה התקבלה ללא התחשבות בנתונים רלוונטיים שהוצגו; כאשר ההחלטה לא נמסרה תוך 45 יום מיום הגשת הבקשה (וזאת אם המבקש הגיש את כל המסמכים שנדרשו ממנו);⁵² כאשר נטען לנסיבות עובדתיות מיוחדות שהוצגו אך לא הובאו בחשבון.⁵³

ההשגה תוגש לוועדה בכתב בשפה העברית, בליווי תצהיר ותכיל את הפרטים הבאים: שם המשיג, מס' הטלפון, כתובת דוא"ל וכתובת מגורים; תמצית ההחלטה עליה מבוססת ההשגה; עובדות עליהן מסתמך המשיג; נימוקים עליהם מבסס המשיג את ההשגה; הסעד המבוקש. ההשגה תוגש בדוא"ל לא יאוחר מ-45 יום ממועד מסירת ההחלטה למשיג. יו"ר ועדת ההשגה, בהתייעצות עם לשכת היועצת המשפטית, רשאי לדחות על הסף בקשה שהוגשה לוועדה אם סבר כי: ההשגה עוסקת בפרשנות החוק או בעניין המצוי בבירור בבית-משפט; נטען בהשגה כי הנוהל הקיים אינו סביר; הבקשה כתובה בשפה בוטה או שנועדה

⁴⁸ קלאודיה כץ, מנהלת אגף א' לתעסוקה, משרד העלייה והקליטה, מכתב, 11 באוקטובר 2015.
⁴⁹ שם.

⁵⁰ קלאודיה כץ, מנהלת אגף א' לתעסוקה, משרד העלייה והקליטה, מכתב, 11 באוקטובר 2015.

⁵¹ מירי כהן, מנהלת תחום בכיר שירותי הצלה וע"ר, משרד הבריאות, מכתב, 10 בנובמבר 2015.

⁵² במקרים בהם הופנתה הבקשה לדיון בוועדה המייעצת – 45 יום מיום הדיון בוועדה המייעצת.

⁵³ משרד הבריאות, [השגות על החלטות האגף לרישוי מקצועות רפואיים](#), כניסה: 19 בנובמבר 2015.

להשחיר את פני עובדי האגף לרישוי מקצועות רפואיים; טרם חלפו 45 מיום הגשת הבקשה לאגף לרישוי מקצועות רפואיים; המבקש טרם המציא את כל החומר הנדרש לאגף לרישוי מקצועות רפואיים לשם בדיקת בקשתו. ועדת ההגשה תתכנס במועדים קבועים שיפורסמו באתר האינטרנט של משרד הבריאות. משרד הבריאות לא העביר לידנו נתונים באשר להיקף ההשגות שנדונו במסגרת הוועדה עד כה ומה היו תוצאותיהן של דיונים אלה. על-פי המפורסם באתר האינטרנט של משרד הבריאות, מועד ההתכנסות האחרון של הוועדה היה ב-16 בנובמבר 2015.⁵⁴

הוטל על משרד הבריאות לפעול, בשיתוף פעולה עם שרת העלייה והקליטה, לכך שמוסדות הלימוד לרפואה בצרפת, המעניקים דיפלומה ללומדים אצלם רק לאחר סיום ההתמחות, יכירו בהתמחות בישראל (סעיף 4ב').

לדברי משרד העלייה והקליטה הקושי בהכרה במקצוע ובהתמחות של העולה במקצועות הבריאות נובע בעיקר מהשוני בשיטות הוראה, בהיקפי לימודים ובדרישות הגופים המכשירים בארץ מוצאו בהשוואה לאלה הקיימים בישראל.

לדוגמה, מדיניות צרפת היא להעניק תעודה אקדמית (M.D) לבוגרי לימודי רפואה בסיום ההתמחות של ארבע שנים⁵⁵ ולא בסיום הלימודים, וזאת במטרה לצמצם את "בריחת המוחות" ואת אובדן ההשקעה הלאומית בהכשרת רופאים. לדברי משרד הבריאות, בישראל לא ניתן להשלים הליך רישוי של רופאים בהיעדר תעודת סיום לימודים מאוניברסיטה מוכרת ולכן מדיניות זו מהווה חסם לעלייתם של רופאים צעירים מצרפת לפני השלמת ההתמחות. משרד הבריאות ציין כי פעל בנושא זה במספר מישורים אך נכון להיום המדיניות הצרפתית נותרה בעינה.⁵⁶

במקביל, לדברי משרד הבריאות, מקודמת בישראל חלופה במסגרתה יתאפשר לסטודנטים לרפואה מצרפת להגיע לישראל כדי להשלים את שנת הלימודים השישית ברפואה, שנת לימודים ייעודית, שתכלול לצד לימודי הרפואה לימודי שפה.⁵⁷ לאחר שנת לימודים זו יבצעו הסטודנטים שנת סטאז' בישראל ובסיומה יוכלו לקבל תואר מאוניברסיטה בישראל.⁵⁸ בדיון שנערך ב-29 בספטמבר 2015 במשרד הבריאות בהשתתפות מנכ"ל המשרד, מנכ"ל משרד העלייה והקליטה, מנכ"ל המועצה הלאומית להשכלה גבוהה ודיקן הפקולטה לרפואה באוניברסיטת בן-גוריון שפנתה למועצה להשכלה גבוהה כדי לפתוח מסלול לעולי צרפת בתחומה, סוכם כי משרד העלייה והקליטה יאסוף נתונים אודות פוטנציאל הסטודנטים הרלוונטיים, בעוד שאוניברסיטת בן-גוריון תחדד את הצעתה לתכנית השלמה אקדמית.⁵⁹ בנוסף, לדברי משרד הבריאות ניתן לעניין את הסטודנטים לרפואה בצרפת בעלייה לישראל בשלב מוקדם יותר בלימודיהם, כך שישתלבו בתוכניות הלימוד של האוניברסיטאות הישראליות.⁶⁰

בהקשר זה נציין כי לדברי משרד העלייה והקליטה ישנו קושי בהליך הרישוי גם בקרב עולים מצרפת בעלי מקצועות פרא-רפואיים וזאת כיוון שלימודי המקצועות הפרא-רפואיים בצרפת, שלא כמו בישראל, אינם

⁵⁴ שם.

⁵⁵ נועם ויצנר, עוזר המנכ"ל, משרד הבריאות, מכתב, 18 בנובמבר 2015.

⁵⁶ מירי כהן, מנהלת תחום בכיר שירותי הצלה וע"ר, משרד הבריאות, מכתב, 10 בנובמבר 2015.

⁵⁷ מירי כהן, מנהלת תחום בכיר שירותי הצלה וע"ר, משרד הבריאות, מכתב, 10 בנובמבר 2015.

⁵⁸ נועם ויצנר, עוזר מנכ"ל, משרד הבריאות, מכתב, 18 בנובמבר 2015.

⁵⁹ שם.

⁶⁰ נועם ויצנר, עוזר מנכ"ל, משרד הבריאות, מכתב, 18 בנובמבר 2015.

לימודים אקדמיים ועל-כן בוגרי לימודים אלה אינם יכולים לקבל רישיון לעסוק במקצועם בישראל והם נדרשים להשלים את החלק הארי של לימודי המקצוע בישראל.⁶¹

הוטל על משרד הבריאות להקל בתהליך הרישוי הנדרש מרופאי שיניים עולים, אשר מוגדרים כמומחים במדינת המוצא וכן למי ששימש רופא שיניים בחו"ל 14 שנים לפחות טרם עלייתו (סעיף 14ג).

העיסוק ברפואת שיניים בישראל מוסדר **בפקודת רופאים השיניים [נוסח חדש], התשל"ט-1979**. לקבלת רישיון לעסוק ברפואת שיניים, חייבים בוגרי מוסדות מוכרים להוראת מקצוע זה בישראל ובחו"ל, לעמוד בהצלחה בבחינות הרישוי הממשלתיות ברפואת שיניים בישראל. במועצת ארגוני העולים סבורים, כי החסם העיקרי עבור רופאי שיניים עולים נובע מכך שאינם זכאים כיום לפטור מבחינת הרישוי, בדומה לפטור הקיים בבחינת הרישוי ברפואה כללית הניתן למי שעלה ממדינות מסוימות או עומד בתנאים מסוימים.⁶²

ממשרד הבריאות נמסר בנושא זה כי המשרד ניסח הצעת חוק שמטרתה לאפשר מתן פטור מבחינת רישוי לרופאי שיניים והיא הופצה כתזכיר חוק להערות הציבור. במסגרת הצעת החוק הוצע, כי בדומה להוראות הקיימות בסעיף 4(א1) לפקודת הרופאים [נוסח חדש], התשל"ז-1976, לתקן את פקודת רופאי השיניים ולאפשר למנכ"ל משרד הבריאות לקבוע בתקנות כללים למתן פטור מחובת בחינת הרישוי הממשלתית, כולה או מקצתה. הצעת החוק נדונה בוועדת שרים לחקיקה ב-1 בנובמבר 2015 וקיבלה את תמיכתה.⁶³ לדברי משרד הבריאות החלטתה של הממשלה לקבוע מתן פטור מבחינת רישוי ממשלתית למי ששימש 14 שנה כרופא שיניים לפני עלייתו לישראל לא תעוגן בחקיקה הראשית (כלומר בפקודת רופאי השיניים) אלא "תמצא מקומה בתקנות שיבואו בהמשך לחקיקה ובמסגרת זו יישמעו העמדות השונות כולל אלו המבקשות לצמצם את מספר שנות הוותק הנדרש".⁶⁴

במועצת ארגוני העולים בישראל ציינו כי ההצעה לפיה רופאי שיניים עולים יקבלו פטור מהמבחן העיוני בתנאי שעסקו במקצועם 14 שנים או יותר במערכת הבריאות הציבורית לא תהווה מענה מספק עבור אוכלוסיית רופאי השיניים העולים, שכן מרבית עבודתם בחו"ל היא במסגרת קליניקות פרטיות ולא במערכת הציבורית.⁶⁵ אחת ההצעות שנשמעו במסגרת השיחות שערכנו עם מועצת ארגוני העולים בישראל היתה לאפשר לעולים חדשים שעסקו ברפואה וברפואת שיניים בארץ המוצא היתר מוגבל לעיסוק במקצועות אלה בישראל, כלומר, לאפשר להם לטפל בחולים רק במסגרת בית חולים ובכפוף לכמה מגבלות, וזאת לתקופה קצובה במהלכה יעבדו ויתכוננו לבחינה.⁶⁶

מרכז המחקר והמידע של הכנסת פנה למשרד הבריאות בשאלה מהי עמדתו ביחס להצעה האמורה ותשובתו היתה כי "על-פי חוק, רק אזרחים ישראלים ותושבים קבועים בישראל זכאים לרישיון לעסוק ברפואה בישראל. כדי לאפשר לרופאים שאינם בעלי מעמד אזרחי בישראל להשתלם, להתמחות, לעסוק במחקר קליני, לבצע ניתוח יוצא דופן וכד', ניתן להנפיק עבורם 'היתר מוגבל' לעיסוק ברפואה בישראל.

⁶¹ קלאודיה כץ, מנהלת אגף א' לתעסוקה, משרד העלייה והקליטה, מכתב, 11 באוקטובר 2015.

⁶² אסתר בלום, מועצת ארגוני העולים בישראל, מכתב, 17 בספטמבר 2015.

⁶³ משרד ראש הממשלה, מזכירות הממשלה, **עמדות ועדת השרים לענייני חקיקה מיום 1 בנובמבר 2015**.

⁶⁴ מירי כהן, מנהלת תחום בכיר שירותי הצלה וע"ר, משרד הבריאות, מכתב, 10 בנובמבר 2015.

⁶⁵ אסתר בלום, מועצת ארגוני העולים בישראל, מכתב, 21 בספטמבר 2015.

⁶⁶ שם.

הרופא בעל היתר מוגבל רשאי לטפל בחולים רק במסגרת בית חולים, אינו רשאי לחתום על תעודות המוגשות לרשות ציבורית, אינו רשאי לחתום על מרשמים לתרופות או על תעודות שחרור מבית החולים... אזרחים או תושבים לא נזקקו מסורתית לפתרון של עבודה בהיתר מוגבל מכיוון שלפי תקנות הרופאים הם זכאים להשלים הליך רישוי מלא כרופאים ולעבוד ללא כל מגבלה... בעקבות פניות של עולים ונציגי ארגוני עולים הוצע במשרד הבריאות כי גם עולים חדשים יוכלו לעבוד בהיתר מוגבל לתקופה שלא תעלה על שנתיים שבמהלכו יוכלו להשלים את דרישות הרישוי, בכללם מעבר בהצלחה של מבחן רישוי. הצעת החוק בנושא עודנה נבחנת במשרד הבריאות וכן עם גורמים נוספים במערכת הבריאות".⁶⁷

הוטל על משרד הבריאות להתקין תקנות לחוק הסדרת העיסוק במקצועות הבריאות, התשס"ח-2008 בעניין הסדרת הרישוי לפודיאטרים, לפודיאטרים מנתחים ולכירופרקטים, כמתחייב מהחוק ועד לא יאוחר מתום 90 יום ממועד קבלת החלטה זו (סעיף 14').

המקצועות הפרא-רפואיים ריפוי בעיסוק, פיזיותרפיה, טיפול בהפרעות בתקשורת, תזונה-דיאטנות, קרימינולוגיה קלינית, פודיאטריה (רפואת כף הרגל), פודיאטריה ניתוחית, כירופרקטיקה הוסדרו בישראל בחוק הסדרת העיסוק במקצועות הבריאות, התשס"ח-2008. על-פי סעיף מס' 8 לחוק האמור, אדם יהיה זכאי לקבל תעודה במקצוע בריאות בהתקיים התנאים הבאים: "הוא בגיר; הוא אזרח ישראלי או תושב ישראל; הוא עומד בתנאי הכשירות המנויים לפי מקצוע הבריאות בטור ב' בתוספת הראשונה לעניין השכלה, הכשרה מעשית ועמידה בבחינות; הוא אינו חולה במחלה מסכנת; הוא לא הורשע, בישראל או מחוץ לישראל, בעבירה פלילית או בעבירת משמעת, שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה אין הוא ראוי לקבל תעודה במקצוע בריאות, ולא הוגשו נגדו כתב אישום או קובלנה בשל עבירה כאמור שטרם ניתן בהם פסק דין סופי; לעניין תעודת קלינאי תקשורת ותעודת קרימינולוג קליני – הוא בעל ידע בסיסי בשפה העברית".⁶⁸

כאמור על-פי החלטת הממשלה על משרד הבריאות הוטל להתקין תקנות כמתחייב בחוק לא יאוחר משלושה חודשים לאחר קבלת ההחלטה האמורה, כלומר עד לפברואר 2015. במענה לפנייתנו ציינו במשרד הבריאות כי מונו ועדות מייעצות למקצועות הכירופרקטיקה, הפודיאטריה והפודיאטריה הניתוחית. הוועדות לעניין מקצועות הכירופרקטיקה והפודיאטריה הניתוחית התבקשו להציע למשרד הבריאות מקומות לעבודה בפיקוח ומתכונת לבחינה, שכן מבקשי התעודה נדרשים על-פי חוק לעבוד בפיקוח בישראל ולעמוד בהצלחה בבחינה מקצועית. לדברי משרד הבריאות, הצעותיהן של שתי הוועדות האמורות טרם התקבלו. באשר לוועדה המקצועית בתחום הפודיאטריה ציין משרד הבריאות כי נקבע מועד לכינוסה⁶⁹ אך הוא לא צוין בפנינו.

נציין, כי בשנת 2014 הוגשה [הצעת חוק הסדרת העיסוק במקצועות הבריאות \(תיקון מס' 4 – הוראת שעה\) \(הכרה בלימודי תעודה\), התשע"ה-2014](#) על-ידי חבר-הכנסת שמעון אוהיון וחברי כנסת נוספים שמשרד הבריאות היה שותף מרכזי בניסוחה,⁷⁰ שהתקבלה בקריאה ראשונה במליאת הכנסת, ומטרתה לסייע לעולים בעלי המקצועות ריפוי בעיסוק, פיזיותרפיה, טיפול בהפרעות תקשורת ותזונה-דיאטנות (המנויים בין המקצועות הפרא-רפואיים), להשתלב בתעסוקה בישראל. הצעת החוק מבקשת לקבוע כי כל מי שבידו

⁶⁷ מירי כהן, מנהלת תחום בכיר שירותי הצלה וע"ר, משרד הבריאות, מכתב, 10 בנובמבר 2015.

⁶⁸ בחוק הסדרת העיסוק במקצועות הבריאות, התשס"ח-2008.

⁶⁹ מירי כהן, מנהלת תחום בכיר שירותי הצלה וע"ר, משרד הבריאות, מכתב, 10 בנובמבר 2015.

⁷⁰ שם.

תעודה המעידה שסיים לימודים באותם מקצועות בריאות, ברמה שהיא שוות ערך לתואר אקדמי ראשון באותם המקצועות, יוכל לקבל מאת מנכ"ל משרד הבריאות תעודה זמנית, שתוגבל ל-18 חודשים. תעודה זו תינתן אם יוכח להנחת דעת מנכ"ל משרד הבריאות כי מתקיימים תנאים המצדיקים הכרה במוסד הלימודים, בתעודה שהוא מעניק ובמכלול הלימודים שלמד המבקש, וכן שמבקש התעודה עומד בשאר תנאי ההכשרה והבחינות הנדרשים לאותו מקצוע בריאות. בין היתר, רשאי המנכ"ל לדרוש ממבקש התעודה להשלים לימודים במוסד מוכר להשכלה גבוהה בישראל לצורך הכרה במכלול לימודי התעודה שלמד בחו"ל.

עוד מוצע כי, לאחר תום 18 החודשים יידרש המבקש, כתנאי לקבלת תעודה קבועה במקצוע הבריאות, להוכיח כי עסק במקצוע הבריאות בישראל למשך 12 חודשים לפחות במקום שבו האחראי או הממונה עוסק במקצוע הבריאות, וכן להוכיח ידע וניסיון במקצוע הבריאות להנחת דעתו של מנכ"ל משרד הבריאות. מוצע, כי ההסדר ייקבע כהוראת שעה לתקופה של חמש שנים, בין היתר משום שבשנים האחרונות החלו מדינות להכשיר לעיסוק במקצועות הבריאות האמורים במסגרת לימודים לתארים אקדמיים. במשרד הבריאות ציינו כי הצעת החוק נמצאת בהכנה לקריאה שנייה ושלישית לקראת דיונים בוועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת והוסיפו, כי "אם תתקבל, יהווה החוק בשורה של ממש לעולים חדשים, בעיקר מצרפת, המחזיקים בתעודה ולא בתואר אקדמי במקצועות אלו".⁷¹

להטיל על משרד הבריאות לפעול למען הסדרת הליך הסבה של בעלי מקצועות פרא-רפואיים הקיימים בחו"ל ואינם מוכרים בישראל, לרבות "עוזר רופא" ו"עוזר רוקח" למקצוע פרא-רפואי אחר, בשיתוף פעולה עם המועצה להשכלה גבוהה (סעיף 14).

במשרד הבריאות ציינו כי בהמשך להחלטת הממשלה, בהן המשרד אפשרויות להסבת בעלי מקצועות בריאות שאינם מוכרים בישראל למקצועות בריאות מוכרים והוא מציע שתי אפשרויות עיקריות להסבה מקצועית: האחת, הסבה למקצוע הסיעוד במסגרתה הכשרתם הקודמת של עולים המעוניינים בהסבה זו תיבחן פרטנית על-ידי מינהל הסיעוד במשרד הבריאות ובמידת האפשר יינתן פטור מקורסים אקדמיים מקבילים לקורסים שאותם למדו בחו"ל;

השנייה, הסבה לתפקיד "עוזר רופא" שנועד לחיזוק כוח האדם בחדרי המיון. לדברי משרד הבריאות מדובר בתפקיד ולא במקצוע אקדמי, שיאפשר לעוסק בו לבצע פעולות בבית החולים אשר היו עד כה בסמכותו הבלעדית של הרופא. בתפקיד זה יוכלו להשתלב עולים ממקצועות הבריאות בכפוף למעבר השתלמות ייעודית (שתידרש גם מישראלים) וכן בכפוף לאישור הוועדה לפעולות חריגות במשרד הבריאות. לדברי משרד הבריאות, הסבה למקצועות אחרים תדרוש השלמה אקדמית.⁷²

בחוזר מנכ"ל משרד הבריאות לעניין עוזרי רופא במערך האשפוז והקהילה מה-12 במאי 2012 צוין כי ועדה שהוקמה על-ידי מנכ"ל משרד הבריאות בחנה את הצורך ביצירת תפקיד של עוזר רופא במערכת הבריאות בישראל והמליצה על יצירת תפקיד של עוזר רופא, שיתבסס על בעלי מקצוע קיימים, שיעברו הכשרה מתאימה ויסייעו לרופא בביצוע פעולות רפואיות,⁷³ פורטו התנאים להעסקת עוזר רופא והם: עוזר רופא יועסק רק לאחר שסיים בהצלחה תכנית הכשרה ייעודית לתחום שאושרה על-ידי מנכ"ל משרד הבריאות; העסקת עוזר רופא תעשה רק באישור מנהל המחלקה או מנהל המרפאה ומנהל המוסד הרפואי; עוזר רופא

⁷¹ מירי כהן, מנהלת תחום בכיר שירותי הצלה וע"ר, משרד הבריאות, מכתב, 10 בנובמבר 2015.

⁷² שם.

⁷³ משרד הבריאות, דוח ועדת "עוזר רופא", יולי 2013.

יועסק רק במחלקה או ביחידה רפואית בתחום הרפואי לו הוכשר; עוזר רופא יהיה כפוף מקצועית ומנהלית למנהל מחלקה/מרפאה. עוד צוין כי תפקידי עוזר הרופא נגזרים מסמכויות שאושרו לו על-ידי מנכ"ל משרד הבריאות ותוקנו בתקנות, ויפורסמו בחוזר מינהל הרפואה של משרד הבריאות.⁷⁴

בשולי הדברים צוין בפנינו על-ידי מועצת ארגוני העולים בישראל כי בשנים האחרונות ישנה מגמה במדינות המערב של פיתוח מקצועות בריאות או תחומי התמחות צרים וממוקדים אשר אינם מוכרים כיום בישראל. לדברי המועצה, מציאות זו עשויה להביא למצב בו עולים בעלי מקצועות אלה יתקשו להמשיך ולעסוק בהם בישראל.⁷⁵ במענה לפנינו למשרד הבריאות אם התפתחותם של מקצועות רפואה ותתי התמחויות חדשות במדינות שונות בעולם, שאינם מוכרים בישראל, משפיעה על יכולתו של משרד הבריאות להסדיר את ההכרה במקצועות אלה, השיב משרד הבריאות, כי מספר ההתמחויות ותתי-ההתמחויות בישראל גבוה מעבר למקובל ברוב המדינות בעולם וכי "ברור כי תמיד תימצא מדינה שתכיר בהתמחות כלשהי שאינה קיימת בישראל".⁷⁶ באשר ליכולתו של משרד הבריאות להסדיר את ההכרה במקצועות שאינם קיימים בישראל ציין משרד הבריאות כי "לא תמיד יש מקום/אפשרות להכיר בהתמחות כזו גם בישראל. המועצה המדעית החליטה זה מכבר כי, ככלל, אין מקום להכרה בהתמחויות נוספות ובמקום זאת, מכירה במסלולים של השתלמויות עמיתים (Fellowships)".⁷⁷

הוטל על משרד הבריאות לפעול למען הסדרת תכנית הסבה או השלמה לקלינאי תקשורת מברית המועצות לשעבר וכן מי שלמד לוגופדיה במוסד להשכלה גבוהה בחו"ל, לרבות שינויי חקיקה אם יידרשו ושיתוף פעולה עם המועצה להשכלה גבוהה ככל שיידרש על-מנת שיוכלו לקבל רישוי לעסוק במקצועם בישראל (סעיף 4ה).

במשרד העלייה והקליטה ציינו כי קושי זה קיים בעיקר בקרב עולים ממדינות ברית המועצות לשעבר, שכן לדברי המשרד, תכנית הלימודים במדינות אלה מאופיינת בתמהיל שונה בין לימודי הטיפול בליקוי דיבור (לוגופדיה) והטיפול בליקוי שמיעה (אודיולוגיה) מזה הנהוג בישראל, והיא שמה דגש בעיקר על ליקויי דיבור ועל-כן אינה תואמת את הדרישות מבעלי מקצוע זה בישראל.⁷⁸

באשר לבוגרי לימודי לוגופדיה, ציין משרד הבריאות כי בהמשך להחלטת הממשלה פנה המשרד למועצה להשכלה גבוהה לבדיקת היתכנות לפתיחת תוכנית הסבה אקדמית, כאשר על-פי הנתונים שיש בידי משרד הבריאות (שמקורם במשרד העלייה והקליטה), מדובר ב-26 עולים הזקוקים להסבה זו. תשובת המועצה להשכלה גבוהה היתה שאין היתכנות לתוכנית ההסבה שכן מקצוע הלוגופדיה אינו נלמד בישראל והוא נלמד במדינות ברית המועצות לשעבר כתעודה אקדמית בלבד. **לאור עובדה זו והיוועצות שנעשתה עם ראשי החוגים לקלינאות תקשורת במוסדות האקדמיים סבורים במשרד הבריאות כי לא נראה כי יש היתכנות ליצירת קורס הסבה ייעודי.**⁷⁹

⁷⁴ משרד הבריאות, חוזר המנכ"ל הכללי, [עוזרי רופא במערך האשפוז והקהילה](#), 12 במאי 2015.

⁷⁵ אסתר בלום, מועצת ארגוני העולים בישראל, מכתב, 17 בספטמבר 2015.

⁷⁶ מירי כהן, מנהלת תחום בכיר שירותי הצלה וע"ר, משרד הבריאות, מכתב, 10 בנובמבר 2015.
⁷⁷ שם.

⁷⁸ קלאודיה כץ, מנהלת אגף א' לתעסוקה, משרד העלייה והקליטה, מכתב, 11 באוקטובר 2015.

⁷⁹ מירי כהן, מנהלת תחום בכיר שירותי הצלה וע"ר, משרד הבריאות, מכתב, 10 בנובמבר 2015.

הוטל על משרד הבריאות להגדיר ולפרסם קריטריונים ברורים ומדידים למתן רישוי לפסיכולוגים קליניים לרבות בעניין ההתמחות, הסטאז' או הפרקטיקום או השלמת קורסים שלהם נדרש לקבל רישוי כפסיכולוג קליני (סעיף 24).

העיסוק בפסיכולוגיה מוסדר ב**חוק הפסיכולוגים, התשל"ז-1977** והמעוניינים לעסוק בפסיכולוגיה בישראל חייבים לקבל רישיון מטעם משרד הבריאות. קיימות שלוש דרגות של מומחיות בפסיכולוגיה המצריכות רישוי: פסיכולוג, פסיכולוג מומחה בתחומים: התפתחותית, חברתית-תעסוקתית-ארגונית, חינוכית, קלינית, רפואית ושיקומית⁸⁰ ומומחה מדריך בכל אחד מתחומי מומחיות אלה. במשרד העלייה והקליטה מציינים כי עיקר הקשיים בקרב בעלי מקצוע הפסיכולוגיה מצויים בקרב עולים מדרום אמריקה, שכן, לדברי המשרד, תכנית הלימודים בפסיכולוגיה קלינית בדרום אמריקה שונה במעט מזו בישראל, ועל כן נדרש מעולים שעסקו בפסיכולוגיה קלינית בארץ מוצאם לקיים השלמות לימודים מרובות ביחס ליתר הפסיכולוגים העולים.⁸¹

משרד הבריאות ציין כי הוא אחראי הן להליך רישום הפסיכולוגים בפנקס הפסיכולוגים והן לניהול פנקס ההתמחות ולאור החלטת הממשלה האמורה ריכז המשרד את המידע הנדרש לרישוי פסיכולוגים ולהתמחות בפסיכולוגיה במקום אחד "באופן שיקל על הבנת הליך הרישוי ודרישותיו".⁸² באשר לטענה, הנשמעת לדברי משרד הבריאות, מצד פסיכולוגים עולים על קשיים אותן יוצרים הוועדות המקצועיות בבואן להכיר בהתמחותם, משרד הבריאות ציין כי בימים אלה עובדת הוועדה המקצועית לפסיכולוגיה קלינית על קריטריונים חדשים שיקלו על הפונים. משרד הבריאות הוסיף עוד כי באתר האינטרנט של המשרד פורסמו הבהרות לגבי תהליך הרישום בפנקס הפסיכולוגים שמטרתם, לדברי המשרד, להקל על תהליך הרישום של עולים חדשים ותושבים חוזרים בפנקס הפסיכולוגים.⁸³

אחד הקשיים עליו הצביעו בארגוני העולים בהקשר למקצוע הפסיכולוגיה הקלינית מתייחס לדרישה מהמעוניינים לקבל רישיון במקצועם בישראל להוכיח שליטה בשפה העברית, כאשר לטענת מועצת ארגוני העולים בישראל עולים אלה עוסקים בישראל בטיפול בקהילות שאינן דוברות עברית, ועל-כן ייתכן וניתן להקל על דרישה זו.⁸⁴ במענה לפנייתנו למשרד הבריאות בעניין זה השיב משרד הבריאות כי "הוכחת שליטה מספקת בשפה העברית מתבקשת היות ומדובר במקצועות טיפוליים הנמצאים במגע ישיר עם ומול קהל דובר עברית ברובו" והוסיף כי "רישיון לעסוק במקצוע בריאות אינו מוגבל לעיסוק בטיפול בקרב קהילה ספציפית שאינה דוברת עברית ולכן לא נכון שלא לדרוש שליטה מספקת בשפה העברית".⁸⁵

להטיל על משרד העלייה והקליטה לערוך מחקר רב-שנת על הליכי קבלת רישוי מקצועי על-ידי עולים, לרבות אחוז מקבלי הרישוי מקרב המבקשים (סעיף 6א).

במשרד העלייה והקליטה ציינו כי המחקר הרב שנתי, שעל עריכתו אמון אגף המחקר במשרד, יערך בקרב אוכלוסיות עולים שרכשו את השכלתם המקצועית בארץ מוצאם והוא נועד לבחון בעיקר את אפקטיביות תוצאות החלטות ממשלה בתחום הליכי קבלת הליכי הרישוי בישראל. לדברי המשרד, במסגרת המחקר

⁸⁰ משרד הבריאות, **פסיכולוגיה**, כניסה: 18 בנובמבר 2015.

⁸¹ קלאודיה כץ, מנהלת אגף אי לתעסוקה, משרד העלייה והקליטה, מכתב, 11 באוקטובר 2015.

⁸² מירי כהן, מנהלת תחום בכיר שירותי הצלה וע"ר, משרד הבריאות, מכתב, 10 בנובמבר 2015.

⁸³ שם.

⁸⁴ אסתר בלום, מועצת ארגוני העולים בישראל, מכתב, 17 בספטמבר 2015.

⁸⁵ מירי כהן, מנהלת תחום בכיר שירותי הצלה וע"ר, משרד הבריאות, מכתב, 10 בנובמבר 2015.

האמור ייבחנו הנושאים הבאים: מגמות לאורך זמן לגבי נתוני הפונים לקבל רישוי במקצועות השונים (אחוזי הצלחה בבחינות רישוי, אחוז מקבלי הרישוי ועוד); בחינת החסמים בתעסוקה העומדים בפני המגישים בקשות לרישוי במקצועות השונים לפני יישום החלטת הממשלה האמורה ואחריה; עמדות הפונים כלפי הליך הרישוי במקצועות השונים, כולל שימוש, עמדות ושביעות רצון כללית משירותים קיימים ומשירותים חדשים שיסופקו בעקבות יישום החלטת הממשלה האמורה והיבטים נוספים. במשרד העלייה והקליטה ציינו כי עם סיום הסקרים הראשונים בסדרת סקרי המעקב הרב שנתיים יהיו בידי המשרד נתונים על הליך הרישוי והחסמים בהליך שעלו בין השנים 2009-2013.⁸⁶

במענה לשאלתנו מהם לוחות הזמנים לביצוע המחקר האמור השיב משרד העלייה והקליטה כי להערכתנו, לוח הזמנים לביצוע המחקר הוא פברואר 2016.⁸⁷ נציין כי בסעיף 6' להחלטת הממשלה נקבע כי משרד העלייה והקליטה יבצע את האמור בסעיף 6 להחלטה עד ליום ה-1 בינואר 2015 וידווח לצוות על הביצוע עד לא יאוחר מתום 60 הימים ממועד קבלת ההחלטה.

להטיל על משרד העלייה והקליטה להקים מרכז מידע לעולים ותושבים חוזרים, שבו ירוכז המידע שיימסר מהמשרדים האחרים וינתן בשפות הנדרשות על-ידי העולים (אנגלית, צרפתית, רוסית וספרדית) (סעיף 6ב')

במשרד העלייה והקליטה פירטו את הפעולות בהן נקט המשרד ליישום החלטת הממשלה האמורה, והן: **הגדלת תקציב ה"גלובל סנטר"**⁸⁸ של הסוכנות היהודית לשם הפעלת עובדים נוספים במתן מענה טלפוני לעולים בעלי מקצועות בריאות בטרם עלייתם לישראל. לדברי המשרד, בימים אלה מתגבשת תכנית ההדרכה לעובדי מוקד המידע;

הפעלת מענה טלפוני באחריות ובמעקב אגף משאבי אנוש של משרד העלייה והקליטה עבור עולים שכבר נמצאים בישראל ועבור מועמדי עלייה בארצות מוצאם באמצעות ביפר המעביר את השיחות המתקבלות למענה לפי כתובת הפונה בישראל או לחילופין לנציג נתב"ג⁸⁹ עבור המשיב לפניותיהם של אלו שטרם עלו. מספר הטלפון של המוקד מפורסם באתר האינטרנט של המשרד;

הרחבת המידע המפורסם באתר האינטרנט של משרד העלייה והקליטה והצגתו בחמש שפות (עברית, רוסית, צרפתית, ספרדית ואנגלית), כפי שכבר הוצג לעיל.

במועצת ארגוני העולים ציינו כי בקרב העולים בעלי מקצועות הבריאות קיימת תחושה כי אין ליווי אישי ומכוון עבורם על-ידי הרשויות במהלך כל תהליך הכרת התעודות וקבלת הרישיון והעולה חש עצמו חסר אוניס אל מול המערכת.⁹⁰

⁸⁶ קלאודיה כץ, מנהלת אגף א' לתעסוקה, משרד העלייה והקליטה, מכתב, 11 באוקטובר 2015.

⁸⁷ רויטל בן-ברוך, יועצת מנכ"ל משרד העלייה והקליטה, מכתב, 15 בנובמבר 2015.

⁸⁸ על-פי האמור באתר האינטרנט של הסוכנות היהודית, מרכז ה"גלובל סנטר" הוא מוקד מידע מאויש המספק שירותי מידע עבור המעוניינים לעלות לישראל. עוד צוין, כי בין המוקדנים במוקד דוברי ספרדית, צרפתית, רוסית, עברית, אנגלית ופורטוגזית.

The Jewish Agency for Israel, [Global Service Center](#), retrieved on November 5th, 2015.

⁸⁹ נמל תעופה בן-גוריון.

⁹⁰ אסתר בלום, מועצת ארגוני העולים בישראל, מכתב, 21 בספטמבר 2015.

**להטיל על משרד העלייה והקליטה לקיים מנגנון סיוע כספי לעולים לצורך השתתפות בעלות תרגומים
נוטריונים הנדרשים מהם לצורך הסדרת רישוי מקצועי בישראל (סעיף 6'ג')**

במשרד העלייה והקליטה ציינו כי נערכו למתן סיוע כספי לצורך השתתפות (החזר הוצאות) בעלות התרגום, בגובה של עד 4,000 ₪ לבעל מקצוע רישוי. נציין כי אין בידינו נתונים באשר לשאלה אם גובה ההשתתפות האמור תואם את הוצאות העולים בעלויות התרגום וכן לא נתונים על מספר העולים שקיבלו סיוע זה.⁹¹

להסמיך את הצוות בראשות מנכ"ל משרד העלייה והקליטה ובהשתתפות מנכ"ל משרד הכלכלה, נציג משרד ראש הממשלה, נציב שירות המדינה, הממונה על התקציבים במשרד האוצר ומשנה ליועץ המשפטי לממשלה, לקיים מעקב ובקרה אחר יישום החלטת ממשלה זו, לרבות באמצעות הקמת צוות משנה, ולהגיש על-פי הצורך המלצות לממשלה בדבר החלטות נוספות בנושא זה (סעיף 7).

במשרד העלייה והקליטה ציינו כי המשרד מקיים מעקב ובקרה אחר יישום החלטת הממשלה האמורה, ו"ממשיך לטפל בנושאים הללו באופן אינטנסיבי. בין היתר, התקיימו ישיבות בקרה ומעקב בינמשרדיות, הונפקו דוחות חודשיים על התקדמות ויישום, התקיימו ישיבות משוב עם ארגוני עולים, הופץ מידע על שיפור הליכי רישוי לעולים באמצעות אתרי האינטרנט, כולל קישורים לאתרי אינטרנט של משרדי ממשלה הביצועיים הרלוונטיים, ארגוני עולים והסוכנות היהודית".⁹² עוד ציינו במשרד העלייה והקליטה כי במסגרת העבודה השגרתית של אגף א' לתעסוקה במשרד מתקיים פורום בהשתתפות ארגוני עולים העוסקים בתעסוקה, ודנים בו גם בנושאי רישוי. לדברי המשרד, כוונת המשרד לכנס את הוועדה הבינמשרדית שוב.⁹³

משרד הבריאות מסר אף הוא כי "משרד הבריאות קיים בשנים האחרונות, ביוזמתו של המנכ"ל לשעבר פרופ' רוני גמזו שולחנות עגולים המשותפים לנציגי המשרד, נציגי משרד הקליטה ונציגי ארגוני העולים. בפגישות הללו הוצגו נקודות אותן ביקשו ארגוני העולים לקדם בכדי להקל ולסייע על קליטת העולים, הכרה בתארים בחום מקצועות הבריאות והסרת חסמים בתעסוקה. המפגשים נערכו מעת לעת כל כמה חודשים. לאחרונה לא התקיימו שולחנות עגולים מעין אלו נוכח תחלופת מנכ"לים. השולחנות העגולים צפויים להתחדש במהלך החודשים הבאים".⁹⁴

באשר לשאלתנו אם משרד העלייה והקליטה סבור כי יש בצעדים שבהם נקט כדי להפחית מן החסמים העומדים בפני עולים חדשים המבקשים לעסוק במקצועות הבריאות השיב המשרד כי "הצעדים שנקטו על-ידי המשרד, הביאו להקלה במידה רבה בהליכי רישוי, כפי שגם עולה מתגובות החיוביות שהתקבלו הן מארגוני העולים והן מהעולים עצמם. עם זאת, המלאכה טרם נסתיימה. במסגרת העבודה השוטפת, אגף א' תעסוקה פנה לארגוני עולים בבקשה לאתר חסמים נוספים בעלי השפעה משמעותית בתהליך הרישוי עימם מתמודדים העולים. כמו-כן, העבודה עתידה להתכנס בקרב ולהמשיך לדון בחסמים העולים מן השטח".⁹⁵

⁹¹ קלאודיה כץ, מנהלת אגף א' לתעסוקה, משרד העלייה והקליטה, מכתב, 11 באוקטובר 2015.

⁹² שם.

⁹³ שם.

⁹⁴ מירי כהן, מנהלת תחום בכיר שירותי הצלה וע"ר, משרד הבריאות, מכתב, 10 בנובמבר 2015.

⁹⁵ קלאודיה כץ, מנהלת אגף א' לתעסוקה, משרד העלייה והקליטה, מכתב, 11 באוקטובר 2015.

עם זאת, במועצת ארגוני העולים ציינו כי קיימת עדיין הרגשה בקרב העולים, שנושא הכרת התארים בתחום הבריאות הוא מסע ארוך, מייגע וכרוך בהוצאות רבות, בעיקר קשיי הרישוי בקרב רופאים עולים, שהחלטת הממשלה לעיל אינה כוללת התייחסות אליהם. לדברי ארגוני העולים, בחינת הרישוי הממשלתית ברפואה מהווה משוכה קשה עבור עולים בוגרי לימודי רפואה בחו"ל, והם נדרשים לשוב ולהיבחן בבחינה זו יותר מפעם אחת עד שיעמדו בה בהצלחה ולעיתים מדובר בתקופת זמן ארוכה מאוד.⁹⁶ בחינת הרישוי מתקיימת פעמיים בשנה וניתן להיבחן בה בשפות עברית, אנגלית, ערבית, רוסית וספרדית, אך לדברי מועצת ארגוני העולים תרגומם של מבחנים נעשה אך ורק אם מספר מינימום של עולים ניגש אליו וקיים קושי לעבור את המבחן בשפה שאינה שפת אימם.⁹⁷

נוסף על כך, לדברי מועצת ארגוני העולים הישראל, הוספת תנאי הבקיאאות בשפה העברית לפקודת הרופאים במסגרת תקנות הרופאים (ידע בסיסי בשפה העברית), התשע"ג-2013, עשוי להאריך עוד את פרק הזמן עד לקבלת הרישיון לעסוק ברפואה, גם עבור רופאים הפטורים מן מבחן הרישוי.⁹⁸ כאמור, במענה לפנייתנו למשרד הבריאות בשאלה מהי עמדתו באשר לקושי עליו מצביעים ארגוני העולים בדרישה להוכיח שליטה מספקת בשפה העברית כחלק מהדרישות לקבלת רישיון בישראל השיב המשרד כי "הוכחת שליטת מספקת בשפה העברית מתבקשת היות ומדובר במקצועות טיפוליים הנמצאים במגע ישיר עם ומול קהל דובר עברית ברובו ולכן לא נכון שלא לדרוש שליטה מספקת בשפה העברית".⁹⁹

---

⁹⁶ אסתר בלום, מועצת ארגוני העולים בישראל, מכתב, 21 בספטמבר 2015.

⁹⁷ אסתר בלום, מועצת ארגוני העולים בישראל, מכתב, 21 בספטמבר 2015.

⁹⁸ שם.

⁹⁹ מירי כהן, מנהלת תחום בכיר שירותי הצלה וע"ר, משרד הבריאות, מכתב, 10 בנובמבר 2015.

מקורות

מכתבים ושיחות טלפון

- קלאודיה כץ, מנהלת אגף א' לתעסוקה, משרד העלייה והקליטה, מכתב, 11 באוקטובר 2015 ;
- מירי כהן, מנהלת תחום בכיר שירותי הצלה וע"ר, משרד הבריאות, מכתב, 10 בנובמבר 2015 ;
- קרן לוי, ועדת הבחינות, המועצה המדעית, ההסתדרות הרפואית בישראל, 11 בנובמבר 2015 :
הועבר על-ידי ורדה אלפיה, מרכז בכיר (החלטות ממשלה), משרד הבריאות, מכתב, 12 בנובמבר 2015 ;
- רויטל בן ברוך, יועצת מנכ"ל, משרד העלייה, הקליטה והתפוצות, מכתבים, 15 בנובמבר 2015 ; 17
בנובמבר 2015 ;
- אסתר בלום, מועצת ארגוני העולים בישראל, מכתב ושיחת טלפון, 17 בספטמבר 2015 ;
- נועם ויצנר, עוזר המנכ"ל, משרד הבריאות, מכתב, 18 בנובמבר 2015.

מסמכי מרכז המחקר והמידע של הכנסת, מחקרים ודוחות

- שלי לוי, בחינת הרישוי הממשלתית לעיסוק ברפואה כללית לרופאים עולים ולבוגרי רפואה בחוץ
לארץ, מרכז המחקר והמידע של הכנסת, 19 בינואר 2010 ;
- פלורה קוד דבידוביץ, סוגיות מרכזיות בתחום הבריאות שנדונו בכנסת התשע-עשרה, מרכז
המחקר והמידע של הכנסת, 21 במאי 2015 ;
- מאירס-גיוינט-מכון ברוקדייל, המשרד לקליטת העלייה, המרכז לחקר קליטת עלייה, דפוס
השתלבות בתעסוקה של עולים חדשים בגילאי 22-64, יהודית קינג, אברהם וולדה-צדיק, ספטמבר
2006 ;
- משרד הבריאות, הוועדה לחיזוק מערכת הבריאות הציבורית בישראל בראשות שרת הבריאות
יעל גרמן, 25 ביוני 2014 ;
- משרד הבריאות, דוח ועדת "עוזר רופא", יולי 2013.

פרוטוקולי ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות של הכנסת

- פרוטוקול ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות, בחינת רישוי לעולים בעלי מקצועות שונים, 11 במאי
2004 ;
- פרוטוקול ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות, רישוי מקצועות רפואיים לעולים, 21 ביולי 2010 ;
- פרוטוקול ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות, רישוי מקצועות רפואיים לעולים, 27 במאי 2013.

החלטת ממשלה ועדת השרים לענייני חקיקה

- משרד ראש הממשלה, החלטת ממשלה מס' 1737, 22 ביוני 2014 ;
- משרד ראש הממשלה, מזכירות הממשלה, עמדות ועדת השרים לענייני חקיקה מיום 1 בנובמבר
2015.

אינטרנט

- משרד הבריאות, אגף לרישוי מקצועות רפואיים: [רפואה כללית](#); [תזונה-דיאטנות](#); [ריפוי בעיסוק](#); [עובדי מעבדה רפואית](#); [פיזיותרפיה](#); [קלינאות תקשורת](#); [עוזרי רוקחים](#); [טכנאות שיניים](#); [פסיכולוגיה](#); [אופטומטריה](#), כניסה: 18 בנובמבר 2015;
- משרד הבריאות, [אגף לרישוי מקצועות רפואיים](#), כניסה: 3 בנובמבר 2015;
- משרד הבריאות, [השגות על החלטות האגף לרישוי מקצועות רפואיים](#), כניסה: 19 בנובמבר 2015;
- משרד הבריאות, חוזר המנכ"ל, עוזרי רופא במערך האשפוז והקהילה, 12 במאי 2015;
- משרד העלייה והקליטה, [קורסי רישוי והסמכה](#), כניסה: 8 בנובמבר 2015;
- משרד החינוך, קשרי חוץ, אונסקו ותפקידים מיוחדים, [הערכת תארים אקדמיים מחו"ל](#), כניסה: 4 בנובמבר 2015;
- שירות הטפסים הלאומי, משרד העלייה והקליטה, משרד הבריאות, משרד הכלכלה, משרד החינוך, [הגשת מסמכים לטובת אישור עקרוני להשלמת הליך רישוי בישראל](#), כניסה: 5 בנובמבר 2015;
- The Jewish Agency for Israel, [Global Service Center](#), retrieved on November 5th, 2015.

